

www.e-rara.ch

**Demosthenis Oratorum Graeciae principis Opera, quae ad nostram
aetatem pervenerunt, omnia**

Demosthenes

Basileae, [1549]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-93319>

[Demosthenis Orationes Philippicae I. - IV.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ribus, quemadmodum est æquum pro patria. Est uerò uestrum aliquis extra ætatem illam militiæ aptam: quæcunq; is extra ordinem nunc accipit, non comodans reipub. ea ita accipiat, ut æque omnia reipub. onera sustineat cum ceteris. Urbem igitur iam redegi in ordinem, sublata illa conditionum ac statuum confusione, inspectisq; omnibus, ac dispositis quæ fieri oportet: prorsus autem nihil auferens, neq; apponens, præter pauca: eundem ordinem constituens & accipiendi, & militandi, & iudicandi, & faciendi id quod pro sua ætate & conditione potest, & cuius sese offert occasio: nec est cur ego dixisse alicui uidear, quod oporteat distribuere ijs qui nihil agunt, ea quæ agentibus distribuenda sunt, neque ipsos ociari, & uacare, & hæsitare. Quod uerò nescio qui peregrini milites uicerint, ea auditis. hæc enim fiunt nunc: neque ego reprehendo quicunq; pro uobis aliquid fecerit, quod oporteat: sed hortor eadem facere uos pro uobis ipsis, propter quæ alios honorandos uobis esse ducitis: neq; discedere ab ea institutione uirtutis Athenienses, quæ uobis maiores multis & præclaris periculis partam reliquerunt. Dixi ferè quæ conductura arbitror: uos uerò deligite quodcunq; & uobis, & uobis omnibus profuturum sit.

DEMOSTHENIS ORATIO PHILIP-

PICA PRIMA, CHRISTOPHORO HEGENDORPHINO interprete.

ARGUMENTVM.

Prima Philippica tota est generis suasorii. Habet autem tres præcipuas partes. Prima confirmat ciues, ne de Repub. desperent: & castigata eorum ignauia, hortatur ut tandem serio adijciant animû ad defendendam libertatem, & reprimendum Macedonem. Secunda pars continet apparatus, & rationem ac modû belli gerendi. In tertia parte rursus instituit tum obiurgationem, tum adhortationem plenam grauitatis, & aliquando ornatorem reliquis partibus. Adhibet enim elegantissimas similitudines, quibus ostendit in rebus gerendis prospiciendas esse occasiones, nec expectandos casus. Stultissimum autem esse, elapsas ac fugientes occasiones persequi.

I de noua aliqua re deliberandum esset, ciues, continerem me donec cæteri maiores natu sententiam dixissent: ac si mihi eorû consilium probaretur, prorsus tacerem: sin autem non probaretur, conarer & ipse meam sententiam dicere. Postquæ autem ea res in deliberationem uenit, de qua antea sæpe dixerunt ipsi, spero uos mihi ueniam duros, primo loco nunc dicenti. Nam si ipsi antea rectè consulissent ciuitati, noua deliberatione iam non opus esset.

Primum autem, Ciues, etsi multis detrimentis affecta est ciuitas, tamen nolo uos despondere animos. Nam præterita incommoda atq; errata, proderunt in posterum ad deliberandum diligentius de rei summa. Intellegitis enim, ciuitatem uobis cessantibus ita afflictam esse. Quod si autem hæc detrimenta accepisset, uobis fortiter defendentibus rempub. tum uerò spes esset nulla restituendæ ciuitatis in meliorem statum. Deinde cogitandum est, quod uel ab alijs audire, uel ipsi reuocare in memoriam potestis: cum maximæ essent Lacedæmoniorum uires atq; opes, quàm fortiter recuperaueritis libertatem: neq; quidquam indignum urbe uestra feceritis, sed bellum pro patriæ defensione iustissimum aduersus eos toleraueritis. Hæc eò commemoro, ut uideatis neq; quidquam uobis formidandum esse, si diligenter ac strenuè rem geretis, neq; uobis cessantibus ex sententiâ uestra omnia processura esse. Et exempla sumere tum à Lacedæmonijs, tum à Philippo potestis. Nam & Lacedæmoniorum opes fregistis, postquam sedulo annexi estis: & dum reprimere Philippum negligimus, superbia ipsius per terre facti, magno in metu sumus. Si quis autem eo existimat difficile cum Philippo bellum fore, propterea quod magnas nunc uires habet, & nos pleraq; oppida amisimus, rectè iudicat. Sed idem hoc quoq; reputet, nos olim tenuisse Pydnam, Potidæam, Methonen, & uicina loca, & pleraq; gentes, quæ nunc sub ipsius imperium redactæ, antea liberæ fuerunt: quæ mallent nobiscum sentire, quàm cum ipso. Quod si Philippus tunc ita cogitasset, nobiscum quoq; difficile bellum fore, cum huiusmodi propugnaculis muniti essemus: ipse uerò solus esset, nec socios haberet ullos, neq; gessisset ipse

FF quidquam

Exordium ab excusatione impudentis.

Propositio, quæ consolatur et confirmat ciues.

Confirmatio ab exemplo.

Inuersio.

quidquam, nec tantas vires consecutus esset. Sed ipse rectè iudicat, hæc oppida, belli præmia esse in medio posita. Ac natura fit, ut absentum rebus præsentibus potiantur, & ignauorum ac cessantium opibus hi qui labores & pericula adire non dubitant. Hoc cum uideret Philippus, facile occupauit omnia, alios uero atque armis opprimens, alios officijs ad societatem pertrahens. Omnes enim libenter cum illis se coniungunt, quos uident instructos esse, & socios diligenter tueri. Itaque si uos ciues pari diligentia operam nauare uolueritis, postquam hæcenus cessatum est, et unusquisque pro uirili ea que respublica postulat, sine tergiversatione facturus est, conferre pecuniam, militare: denique si pro se quisque suas partes obire, nec ociosus expectare uicinum tanquam uicarium uoluerit, ita & tuto frui uestra ditione poteritis, & recuperare ea quæ per negligentiam amissa sunt, & pœnas de Philippo sumere. Neque enim existimare debetis, ei suas opes uelut Deo firmas & immortales esse. Sed oderunt eum multi, multi metuunt atque inuident, qui nunc uidentur ei admodum amici: & quibus periculis ceteri homines obnoxij sunt, ipsi & ipse expositus est. Sed nunc omnes perculsi tacent, cum propter uestram ignauiam ipsius iugum excutere non possint. Quare hanc segnitiam abijcere nunc debetis. Videtis enim quò petulantia processerit iste, cum ne quidem relinquat uobis deliberandi facultatem, utrum bellum suscipiendum, an quiescendum sit. Sed minatur, & superbis sermonibus nos prouocat: nec contentus est his quæ antea occupauit, sed pergit nos contantes ac sedentes insuper circumuallare, ac uelut indagine cingere.

Argumentum à
necessario.

Amplificat ar-
gumentum à ne-
cessario.

Quando igitur incipietis opem ferre reipublicæ: Tum uidelicet, cum acciderit aliquid, cum necesse erit. Quæso autem quid sentitis de præsentis rerum statu? Ego enim ita statuo, homines liberos nulla necessitate magis commoueri debere, quam pudore. Soletis ob ambulantes in foro percontari, ecquid noui? Sed quid nunciari magis nouum potest, quam hominem Macedonem audere Atheniensibus bellum inferre, & in Græcia dominari? Quæritis an mortuus sit Philippus? Non, uerum ægrotat. Quid autem refert? Nam ut maximè hic mortuus esset, statim alius Philippus nascetur, si pergitis adeo negligenter rempublicam defendere. Nam hic magis uestra ignauia, quam suo Marte creuit. Deinde si Philippus moreretur, & fortuna, cui magis curæ est ciuitas nostra, quam nobis ipsis, tantam occasionem rei bene gerendæ offerret, quod ut faciat, opto: sciatis uos ex sententia perfecturos esse omnia, si exercitum in nouo rerum statu, ad hostilem regionem adduxeritis. Verum ut adhuc instructi estis, Amphipolin ne quidem, si offerret occasio, recipere possetis, quòd abhorrent ab hac re tum uoluntates uestræ, tum apparatus. Existimo autem uobis satis persuasum esse, quòd oporteat omnes cupide ac uolentes facere ea quæ Reipublicæ conducunt. quare desino uos longiore oratione adhortari.

Secunda pars ora-
tionis de appa-
ratu.

Restat ut de apparatu dicamus, & de exercitiis ac stipendio, & quomodo hæc matrem parentur quæ necessaria sunt ad liberandam ciuitatem ex presentibus periculis. Preterea autem uos, ut iudicium differatis, donec omnia audieritis. Neque uero putate, me, cum audietis noui apparatus mentionem fieri, moram aliquam afferre publicæ utilitati. Non enim utiliter consulunt, qui tantum festinantia rationem habent. Nam quæ acciderunt, ne potuissimus quidem hoc apparatu prohibere. Magis eorum consilium probo, qui rationem ineunt eiusmodi apparatus, qui durare in posterum possit, donec aut pax cum hoste conuenerit, aut hostis profligatus fuerit. Quòd si hoc modo prospexerimus nobis, non ueniet in posterum in tale discrimen respublica. Iam hæc ita propono, ut alijs quoque faciam potestatem suadendi ciuitati, ea quæ uidebuntur e re publica esse. Magna equidem polliceri uideor, sed e re ipsa poteritis statuere de meo consilio. Vos iudices eritis. Primum itaque quinquaginta triremes armandæ sunt. Deinde sic oportet nos affectos esse, ut si poposcerit necessitas, nauigare ac militare ipsi non recusemus. Præterea iubeo triremes ac nauigia, quotquot usus requireret, pro equitibus comparare. Et has copias instructas tanquam in statione esse oportet, aduersus illius subitas incursiones, in Pylas, in Cherrhonesum, ad Olynthum, aut quocunque irruptionem fecerit. Nam in hanc opinionem de uobis adducendus est, quòd ex hac, quamuis magna socordia, tamen expurgisci uideamini, & occursum: uelut olim cum in Eubœam, in Aliartum, nuper in Pylas impetum facientem repressistis. Iam ut maximè non fuerit imposita necessitas occurrere Philippo

Philippo (tametsi prospiciam, hoc planè necessarium fore) tamen profuerit nos instructos esse, ut aut cum rescierit, metu nostri contineatur, ne bellum moueat (sunt enim, sunt plures quàm satis est, qui illi omnia hinc renuntiāt) aut si contempserit nostrum apparatū, opprimamus eum imparatum, cum nihil impediat per opportunitatem, in eius regionem nauigare. Hæc itaq; sentio & decerni & comparari debere. Præterea exercitum scribendum esse duco, qui assiduò sit in armis, & populetur Philippi ditio- nem. Nemo mihi conductitios aut classem nominet. Ciues militare debere statuo, eosq; ducem sequi, & imperata facere, quemcunq; tandem legeritis. iubeo etiam illis comeatum suppeditari. Dicam autem ordine, & quantas esse copias oporteat, & unde commeatus sit parandus. Primum de mercenario milite, neque uerò id admittendum, quod sæpe iam plurimum nocuit. In decretis magnos apparatus perscribitis, & nihil satis esse ducitis: postea ne quidem leuia onera reipsa obire uultis. Sed primum leuiora maturate. Deinde & maiora tum facite, tum suppeditate. Statuo itaque, duo millia debere contrahi. Sed in his ciues sint quingenti, delecti ex ijs quorum est militaris ætas: militent que certum tempus: non quidem longius illud, sed aliquanto breuius, ut uidebitur commodum: succedantq; alijs alijs. reliqui sint conducticij. Addantur his ducenti equites: & in his, ut minimum, quinquaginta ciues militent. & currentur naues equestribus copijs. Habeant & decem triremes expeditas. Nam cum Philippus classe instructus sit, nobis etiam expeditis nauibus opus est, ut exercitus tutò nauigare possit. Sed unde petendi sint commeatus, ostendam id quoq; postea quàm docuero, cur sufficere has copias iudicem. Porro his copijs ideo còtentus sum, quia nulla ratio iniri potest conficiendi tanti exercitus, qui dimicare iusta acie cum Philippo possit. bellum gerendum est ita, ut excursionibus prædam ex illius agro agamus. Proinde nec maior exercitus comparandus est, quàm qui ali possit: nec infirmior etiam iusto. Ciues autem unà nauigare debere decreui. nam & antea accepi, ciues cò- iunctos cum còducticij copijs præclaras res gessisse, & Lacedæmonios uicisse. E contra cum solis conducticij repub. committimus, illi latrocinium exercent in socios & amicos. Interim propter perfidiam nostri exercitus, hostes habent occasionem rei bene gerendæ. Ipse, animaduerso periculo, quod urbi impendat, ad Artabazum aut aliò se subducit. Dux eos sequitur: nec enim sine stipendio continere eos in officio potest. Proinde consulo, ut liberaliter collato stipendio, obligetis uobis & duces & milites: & addatis ciues, qui uelut arbitri intersint omnibus quæ gerantur. Est enim per quàm ridicula nostra ratio gerendæ Reipub. Si quis enim interroget, pax nobis an bellum cum hoste sit? bellum dicetis, opinor. non ne electi sunt duces, magistri equitum? Quid agitant præter unum? Reliqui omnes ostentant se in pompa cum sacerdotib. planeq; uidemini in hoc duces eligere, ut spectandos se præbeant in pompa: perinde atq; figuli statuas faciunt, quæ ibi circumferantur. Non ne duces ac magistri equitum, ex uobis ideo creantur, ut urbanis copijs præsent? Quare in Lemnū nauigare oportuit magistrum equitum, & Menelaum ducere exercitum, qui foris repub. tueretur. Neq; uerò hominis lachendi causa hæc dico: oportebat enim aliquem à nobis, quisquis esset, deligi.

Sed hæc fortasse probabitis. At ostendi uultis, unde conflanda sit stipendiaria pecunia. Hoc etiā exponam. Pecunia pro annona danda est. ad eam rem opus est nonaginta talentis, aut aliquanto maiore. In decem ueloces naues, quadraginta talenta collocanda sunt: uicena in singulas naues minæ, per singulos menses. Item, quadraginta talēta duobus millibus peditum, ut singuli pro annona denas drachmas singulis mensibus accipiant. Ducentis equitibus curanda sunt duodecim talenta, si singulis mensuum stipēdium tricenæ drachmæ constituantur. Si quis uerò arbitratur hanc annonam angustio rem esse, quàm postulet necessitas, is ualde fallitur. Nam mihi comper- tum est, si hæc ita constitueritis, futurum, ut cætera exercitus sibi ipse paret, prædando non è socijs aut Græcis. Qua in re si quid uidetur periculi, haud grauatim unà nauiga- turus sum, & discrimen, si quod est, subiturus. Vnde igitur cōficienda sit hæc pecunia, postea dicam. Meum est igitur hoc consilium.

In decernendo primum ita statuere, ne solis decretis & epistolis cum Philippo bel-

lum geramus, sed re ipsa. Sentio autem debere locum aliquem eligi, & certam regionem, ubi tanquam in statione nostrae copiae sint. Nam Philippus per occasionem, cum uenti secundi sunt, ad nos procurrat: & captatis Etelijs, tum ad nos classem adducit, cum nos occurrere uenti non sinunt. Proinde locum aliquem deligite, ne subito contrahendus sit exercitus, & armandus accepto iam damno: sed opus est perpetuo & certo praesidio. Hybernare in Lemno, & alijs eodem in loco insulis, ubi & portus sunt, & frumentum, & caetera suppetunt, quae exercitui necessaria sunt. Anni tempestates, & secundos uentos, & omnia quibus opus erit, prouidebit imperator. Quae autem a nobis praestari oportet, ea sunt quae ante proposui. Si enim pecuniam contuleritis de qua dixi, & caetera comparaueritis, milites, naues, equites: & decretis uestris coegeritis exercitum, ut in bello perdurent omnes, ne dissipentur copiae: si pecuniam uos dispensabitis, rationem exigetis rerum gestarum ab imperatoribus, tandem bellum profligabitur. Accedit hoc etiam commodi, quod intercipientis Philippi pecuniam, qui de nostro sumptus belli sustentat. Praeterea etiam uos domi in tuto eritis, nec licebit in Lemnum incursione facta, ciues inde uestros abducere. Magnam uim pecuniae ad Gerastrum exegit, interceptis nauibus: traiecit & in Marathona, & sacra nauem inde auexit: idque ne poteratis quidem prohibere, nec tempestiue occurrere. Nunquam committimus, ut non suis temporibus quinquennalia & bacchanalia fiant, siue opulentos, siue tenues praefecti ludorum sorte creati fuerint. Et in id effunditis tantam pecuniam, quanta nunquam in classem ullam collocatur. Estque tantus apparatus, quantus uix usquam in ulla ciuitate. At in classe necessaria etiam desiderantur, neque illa in tempore instruitur. Qui sit hoc quia ratio faciendorum ludorum diligentissime descripta est legibus, belli gerendi rationem nullam prorsus certam habemus. Non ante deligitur praefectus instruendae classis, quam aliquid hostile nunciatum est. Praefecto constituto, si est tenuior, quaeritur uicarius. Tunc primum etiam de collatione pecuniae deliberatur, delectus habentur aduenarum & peregrinorum: & pro delectis alij supponuntur. Ita nobis cotantibus, occasio rei gerendae amissa est. Nam belli gerendi tempus consumitur in ipso apparatu. Non enim expectat occasio nostram tarditatem. Interim & illa ipsa praesidia quae foris sunt in armis, quia sunt infirmiora, quam ut reprimere hostium copias possint, per occasionem opprimuntur. Iste autem eo superbie processit, ut in Euboeam literas his uerbis miserit. **EPISTOLA.** Ac pleraque in his literis uere scripsit: quod utinam secus esset: qua de re si dicam, fortassis iniucunda erit oratio.

Tertia pars orationis, continens adhortationem et obiurgationem.

Elegantissime similitudines.

Barbari pugiles.

Ego uero ita sentio: Tunc ad gratiam concionanti ignoscendum esse, cum res ipsa omitti aliquid sinat, quod aures offendit. Sed si assentatio non conueniens negotijs, detrimentum affert: turpe est, fallere nos ipsos, & molesta omnia refugientes, circumueniri atque opprimi. Deinde ne hoc quidem audire uelle, quod bellum gerentes oportet, non sequi elapsas occasiones, sed anteuertere, & oblatas occasionibus uti. Et sicut duces exercitus prospicere ac prauidere omnia oportet: ita eos qui negotia gubernant, efficere conuenit, ut ea gerantur, quae ipsis uidentur, non expectare casum. Cum autem maximos exercitus conficere possimus, cum habeamus triremes, pedites, equites, tributa, nunquam hactenus in tempore his usi sumus. Nec uero iam ista nos deficiunt. Sed bellum gerimus non aliter atque barbari pugiles decertant, qui semper ibi manum admovent, ubi icti sunt: & si quis in alia parte inflixerit ictum, rursus eo manum transferunt: cauere autem, et ante ictum obijcere manum, neque possunt, neque norunt. Ita uos, cum fama est Philippum in Chersoneso esse, decreta facitis, ut eo sequatur eum exercitus. Si in Pylis, eo tenditis: si alibi, unam sursum ac deorsum cursitatis. Ita ille uos ueluti dux gubernat, uos ipsi uobis prorsus nihil consulitis. Antea fortassis uobis haec uicia condonari poterant: nunc in summum discrimen, & ipsam aciem res adducta est, ubi ignosci peccato non potest. Ego Deum aliquem pudore urbis existimo Philippum adeo extimulare. Nam si contentus ijs quae occupauit, reciperet se in otium, nec pergeret nos bello uexare, plerique uestrum hactenus cum re publica bene actum dicerent, cum tamen summo dedecore affecta sit. At cum subinde maiora Philippus moliatur, tandem excitabit uos, nisi plane spem omnem de re publica abieceritis. Non expeditis initio gestum esse bellum, ut de Philippo poenam sumeremus: nunc eo redit res, ut aegre salutem nostram defendamus.

Nec

Neque uero ille desistet, nisi ui reprimatur. Interea magnifice uobis pollicemini de re-
pub. missis aliquot uacuis nauibus, & spe quadam ostensa à duce. Quin ipsi milita-
mus? & partem ciuiliū copiarum mittimus uel tandem? Quin in illius regionem
classē mittimus? Dicat aliquis, At quis nobis portus ibi patet? Bellum ostendet pa-
rum fidos Macedoni, res modò conemur aliquid. Dum domi sedemus, & conuicia-
mur inter nos, nihil poterit confici. At ubi classis fuerit, ibi deorum beneuolentia &
fortuna conatus nostros prouehet. Ducem cum uacuis nauibus & decreto & inanes
pollicitationes de suggesto mittere, nihil prodest. Huiusmodi classes deridentur ab
hoste, & socij interim metu pereunt. Nam res tantas unus homo conficere non po-
test. Polliceri, dicere, accusare alios potest. At hæc euerterunt rempub. Postquā enim
imperator uester acie uictus est, qui nihil secū ducebat, præter miseros conducticios,
eosq; mercede fraudatos, & prodeunt hic calumniatores, multa aduersus ducē men-
tientes, & uos de ducis capite ex fama iudicatis: quæ tandem salutis spes est? Sed his
malis quomodo medebimur? Ita demum, si delectus ciuium habeatur, qui & ipsi mi-
litent, & testes & spectatores omnium sint, quæ gerunt duces, & domi postea de re-
bus gestis iudicent. Nam res uestras oportuit uos non ex fama cognoscere, sed præ-
sentes spectare. Iam uero cum singuli duces, toties hic de capite in iudicio pericliten-
tur, nullus eorum uel semel periclitari ausus est in acie, sed malunt tanquam plagiarij
ac fures mori, q̃ honestè in acie cadere. Facinorosis per iudiciū uita eripitur, impe-
ratorum est fortiter dimicantes in acie occumbere. Nos deinde circumeuntes, spargi-
mus fabulas, Philippum ope Lacedæmoniorum Thebis excidium minari, & Græ-
cas ciuitates dissociare. Alij ferunt legatos missos esse à Philippo ad Persas: alij mu-
niri urbes in Illyrico, alij alia nugantur. Ego uero iudico Philippum ebrium magnitu-
dine rerum gestarum, res multo maiores somniare, ac sibi polliceri, cum uidet nemi-
nem obsistere, & successu fit ferocior. Necputo eum cōsilia talia capere, quæ resciscāt
homines apud nos stultissimi. Nihil enim stultius est illis rumorū autoribus. Quin
illud consideramus, quod hostis est, quod nostra nobis eripit, quod assiduīs iniurijs
nos uexauit: quod ubiq; cum simulabat se nostrum negociū agere, nos decepit. Et
nisi bellum illic inferimus, demum cogemur fortasse hic sustinere eum in Attica nos
obsidentē. Hæc considerantes, rectè statuemus de repub. nec ipsi nobis blandiemur
stultis concionibus. Nec opus est disputare quid futurum sit. Sed hoc unum statuen-
dum est, exitium impendere nobis, si non aduigilabimus, & reipub. opem feremus.
Ego nec aliàs ad gratiā cōcionari solitus sum, si quid uidebat nō futurū ē repub. Qua-
re et modò liberrimè, ac simpliciter dixi, quæ sentio, nihil dissimulās. Sicut aut scio uo-
bis utilissimum esse, audire optima, ita optarim & mihi ex hac mea libertate nihil es-
se periculi. Ita enim tranquilliore animo dixissem. Nunc uereor, ne impetum in me fa-
ciant nonnulli, qui se à me lædi putant. Tamē hæc dixi, quia uobis profutura arbitra-
bar. Opto autem, ut ea uincant atq; decernantur, quæ reipub. maximè conducunt.

DEMOSTHENIS PHILIPPICA

secunda, eodem interprete.

ARGUMENTVM.

Secunda Philippica nondum aperte hortatur ad bellum, sed accusat Philippum, & signa colligit quæ osten-
dunt eum aduersus Athenienses hostili animo esse. Porro mirabili prudentia conquirunt signa ab utriusque
partis uoluntatibus, moribus, ac rebus gestis, eaq; diligenter confert, ut uerisimile faciat, Athenienses Philip-
po in maximo odio esse. Monet etiam ne quidem simulatis officijs Philippi, aut promissis, quæ Aeschines & alij
proditores afferebant, fidem habendā esse, quia antea crudelissimè afflixerit ciuitates plerasq; simili arte cir-
cumuentas. Et addit præceptum utile ad omnem uitam, PROPUGNACVLVM FIRMISSI-
MVM ESSE DIFFIDENTIAM. eamq; sententiā luculenter amplificat. In fine præfatur se di-
cturum esse sententiā, quid in præsentia Philippi legatis respondendum sit. Verum id omittit, ac incipit inse-
ctari proditores. quod eorum promissa non consentiant cum præsentibus Philippi actionibus. Significat igitur
quid uelit, nempe ut existiment Philippum hostem esse, & arma aduersus eum capienda esse.

FF 3

Equidem

Exordium ab ob-
iurgatione ductum,
in qua ignauiam
cuius, ut solet,
acriter castigat

Quidem cum de iniurijs, quibus nos Philippus contra foedus afficit, con-
cionamur, dici uideo sententias iustas, & plenas æquitatis: eosque qui Phi-
lippum accusant, magna cum approbatione audiri. nihil autem suscipi ac-
fieri uideo, quod res postulat, & propter quod ad deliberandum conueni-
mus. Sed eò res adducta est, ut quo clarius ostendimus, infidam esse cum

Philippo societatem, eumque Græcis insidiari omnibus, eo periculosius sit uobis con-
siliū dare. in causa est, quod non uerbis, sed factis arceri iniurias oportet. ac pri-
mum nos qui huc ascendimus, quia gratiam apud uos retinere cupimus, non aude-
mus liberè decernere atque consulere: tantum commemoramus, quantis iniurijs nos affi-
ciat Philippus. Deinde uos sedentes ad conciones quidē habendas melius parati estis,
quæ Philippus: sed ad reprimendos conatus eius, planè estis negligētes. Itaque ut consenta-
neū est, in quo se quisque exercet, in eo plus ualeat: ille agēdo, uos dicēdo. Si igitur nunc
quoque satis est dicere iustiora, facilis res est: sin autem deliberandum est, quomodo
Respub. in meliorem statum restituatur, & ne nobis dissimulantibus Philippus ulte-
rius procedat, ne uel ita crescat, ut reprimi postea non queat: alio modo conciones ha-
bendæ erunt, quæ antea: & tum nos oratores, tum uos auditores, utilia potius, & quæ ad
seruandam ciuitatem conducunt, eligere oportebit, quàm facilia & furauia.

Propositio: Phi-
lippus hostili as-
nimo est aduer-
sus Athenienses.

Confirmatio, in
qua signa, quæ
ostendunt Philip-
pum hostili an-
imo esse aduer-
sus Athenienses,
colligit, & à
Philippi cupidi-
tate, & ab Athe-
nienſium uirtu-
te.

Amplificatio
uirtutis Athenien-
ſium, sumpta à
maiorum exem-
plis. Extant au-
tem hæc historie
apud Herodotum.

Bello Persico
Argiui quieue-
runt, Thebani ue-
rò se cum Persis
coniunxerunt.

Primum igitur, si quis securo animo est, uidens quanta iam Philippi potentia sit,
ac sibi bene promittit, ciuitati nostræ nihil inde periculi fore, neque parari has uires ad-
uersus nos, uehemēter miror: uosque omnes pariter rogatos uolo, ut meā opinionē pau-
lisper audiat: quare ego longè aliter sentiam, & Philippum inimicum nobis esse existi-
mem, ut si quid rectius prospicio quàm cæteri, mihi potius obtemperetis: sin autē me-
lius consulunt alij, qui ei fidē habent, nō ueto, quo minus illorū consilia sequamini.

Ego mecum reputo, quibus reb. post pacem nobiscū factā potitus sit: occupauit Pylas:
uicit Phocenses, & uictoriā in eos exercuit crudeliter: cœpit agere ea quæ Thebanis
conducunt, nō nobis. Hæc non ne significant animum non pacis, tranquillitatis, ac ius-
titie studiosum, sed iniustum, & imperij cupiditate incensum: ac rectè iudicat, senō pos-
se ciuitatē nostrā, aut nos, sicut hactenus uiximus, ullo beneficio flectere, ut nostræ uti-
litatis causa ullos Græciæ populos ei prodamus: sed potius, quia rationem habemus
iusti & æqui, ac ignominiam fugimus, & omnia diligenter præuidemus, magno con-
sensu eius consilijs aduersaturos esse, si quid molitur, non aliter quàm si palam nobis
cum eo bellum esset. Sed Thebanos sciebat deuinctos beneficio permissuros eum suo
arbitrio agere quæ uellet: id quod accidit: ac non solum conatus suos nō impedituros
esse, sed si iuberet, etiā unā militaturos esse. Nunc eadem spectans, conciliat sibi Messe-
nios & Argiuos. Ea res maximam uobis laudem parit. Nam in his negocijs perspicitur
ac prædicatur, uos solos nulla mercede adduci posse, ad libertatem Græciæ proden-
dam: nec fidem uestram & beneuolentiam erga Græcos ullius gratia, aut utilitatis opi-
nionē, labefactari posse.

Ac rectè Philippus aliter de uobis, aliter de cæteris iudicat, non solum præsentem
urbium statum considerans, sed etiam res gestas maiorum. Scit enim & audit maiores
nostros, cum imperium Græciæ consequi possent, si se Persis dedere uoluissent, nō so-
lum non tulisse hoc suadentem Alexandrum regem Macedonum, qui eius rei causa
legatus huc uenit, sed maluisse urbem deferere, & extrema pati: ac postea res maxi-
mas gessisse, quas summa cum uoluptate omnes quidem prædicant, sed pro dignita-
te nemo exponere potest. Quare & ego iurè omittam. Maiores enim sunt illæ res e-
gregiè gestæ, quàm ut eam magnitudinem quisquam dicendo assequi possit. E contra
scit Argiuorum & Thebanorum maiores, partim se cum Barbaro coniunxisse, atque
unā militasse, partim non tulisse arma aduersus eos. Nunc igitur utrosque sic affectos
esse, ut priuatam utilitatem communi libertati totius Græciæ anteferant. Quare intelli-
gebat, etiam si uestra amicitiam expeteret, uos tamē ipsi nō futuros amicos, si quid in-
iusti moliretur: sin autē illos sibi adiungeret, habiturū se auditores suæ iniustitiæ, ideo
& antea & nunc illorū amicitiam uestre præfert. Nō enim ambit eos propterea, quod
uires habeant maiores, neque enim uidet eos habere classem instructiorem. Nec maritimi im-
perij spē abiicit, cōtentus mediterraneo. nec oblitus est cōditiones, quib. pacē fecimus.

Verum

Verum dixerit aliquis, cum Thebanorum societatem expetere, non ut ego insimulo prauo consilio, sed quia ducat eos iustiores esse nobis. At hac una excusatione nunc omnium minime uti potest. Quomodo enim causetur se propter iustitiam Orchomenum & Coroneam Thebanis tradidisse, cum eodem tempore Lacedamonios iuberet Messenam relinquere? Neque enim id fecit ut coactus, nec concessit eis ista oppida, quia illinc equitatus Thessalicus, hinc pedestris exercitus Thebanorum interclusum perterrefecerit, ut quidam fingunt, & narrant Thebanos ideo ipsi suspectos esse, & fabulam spargunt, Elateam muniturum esse. Id meo iudicio facere contabatur. Sed nunc properat Lacedamonius bellum inferre, & iuvat Messenios & Argiuos.

Misit enim iam his auxilia & pecunias, & breui aduenturus est ipse, ita hostes Thebanorum Lacedamonios perdere conatur: & quos perdidit antea Phocenses, seruare studet. Hanc quis credat? Nam ut ego quidem ratiocinor, Philippus non perpetuo esset hostis inimicis Thebanorum, si aut coactus, ac nolens antea eis quaedam cessisset, aut nunc desperaret de eorum erga se beneuolentia. Sed apparet eum consulto illorum gratiam aucupatum esse, si quis consideret omnia, quae & fecit antea, & agit in presentia.

Omnia uero eius acta huc spectant, ut se aduersus nos comparet, idque nunc prope modum necessario facit. Cogitate enim, regnare cupit: nec quenquam sibi obsistere existimat, nisi uos, quos longo iam tempore iniurijs afficit: quemadmodum sibi ipse conscius est, & suum regnum ita tenet pacatum, quia nostris oppidis fruitur. Si enim Potidam & Amphipolim amitteret, ne domi quidem securus esse posset. Scit igitur utrumque, & se uobis insidiari, & uos id intelligere: cum que existimet uos sapere, scit se uobis in odio esse: & incitatus properat, timens ne aliquid mali patiatur, si uos occasionem nacti eritis ipsius opprimendi: ideo uigilat, ut uos anteuertat: infestus est nostrae ciuitati, conciliat sibi Thebanos, & quosdam in Peloponneso, qui erga nos non secus affecti sunt, quam ipse: hos existimat propter priuatas utilitates boni consilere ea quae nunc geruntur, & propter socordiam futura non prospicere. Sed prudentes habent euidentia signa uoluntatis ipsius, quae & Messenij & Argiuis dixi. Fortassis proderit & uobis commemorare.

Quam grauius putatis laturos fuisse Olynthios, Messenij, si quis illo tempore Philippum uituperasset, cum Anthemuntem ipsis cederet, quam urbem antea omnes Macedoniae reges ad se trahere conati sunt: cum item Potidam daret, eiectionis Atheniensium colonis, & inimicitiam aduersus uos pro ipsis susciperet, & regionem ipsis fruendam concederet? An putatis Olynthios tunc expectasse se hanc passuros esse, aut credere potuisse praedicenti? Nequaquam. Et tamen ita accidit, cum exiguo tempore alienos agros tenuissent, postea turpiter amiserunt suos in longum, non solum uicti, sed etiam proditi ac uenditi a suis. Non enim est tuta ciuitatibus magna cum eis tyrannorum familiaritas. Quid Thessalij? cum eieceret tyrannos, & redderet eis Niceam & Magnesium, num existimatis eos expectasse, ut in seruitutem redigerentur? aut cum redderet eis Pylas, erepturum fuisse redditus ipsorum proprios? Nemo uero id suspicatus est, quod tamen postea, ut sciunt omnes, accidit. Vos uero, inquam, Messenij, obseruate Philippum, donis & pollicitis uos tentantem: sin autem sapitis, execramini eum, cum toties iam deceperit & fefellerit omnes. Varia, inquam, munimenta urbium excogitata sunt: ut ualli, muri, fossae, & huius generis alia: atque haec omnia manu facta sunt, & magno constant. Sed natura commune propugnaculum indidit omnibus prudentibus. Quod cum omnibus hominibus utile & salutare est, tum uero praecipue ciuitatibus aduersus tyrannos. Quod est igitur hoc propugnaculum? **DIFFIDERE.** Id si retinebitis ac seruabitis, incolumes eritis. Vos inquam libertatem expetitis. Atqui uidetis Philippum habere appellationes maxime contrarias libertati. Omnis enim rex & tyrannus inimicus est libertati, & legum hostis. An non cauebitis, ne dominum uobis imponatis, dum bello defungi cupitis? Haece et si Messenij audierunt tumultuantes, ac rursus non solum me presente, sed etiam postea accersentes in consilium et alios legatos, nihilo tamen magis a Philippi amicitia abducti sunt. Nec uero id alienum est, Messenios ac Peloponnesios perperam decernere, sed uobis id turpe fuerit, qui et ipsi intelligitis, et monitores auditis, quod Philippus uobis insidias struat, quod

Diluit proditorum obiectiones, qui fingeant Philippum in Graeciam uenire aduersus Thebanos, non aduersus Athenienses.

Recitat partem orationis habitae ad Messenios, quibus arguit eos a societate Philippi dehortatus sit. Ideoque uidetur compelli Messenios, etsi nunc concionatur Atheniensibus. Epiphonemata egregiam sententiam addens superioribus exemplis, de cauendis ambiguis amicis, ac praecipue tyrannis. Estque magnificum praconiū rursus arguas, quam Cicero uos atque artus sapientiae uocat. Tyranni descriptio. Finis orationis ad Messenios habitae.

quod uos praesidijs suis circumdatos obsidere conetur, quod cessantes inopinato oppressurus sit. Adeo praesens ocium ac uoluptates quotidianas pluris facitis, quam ulla futura comoda. Porro quid uobis faciendum sit, si sapitis, postea inter uos deliberabitur.

Nunc autem dicam quid in praesentia recte respondendum ac decernendum sit. Oportuit autem & illos huc uocare, quorum ingentibus adducti promissis, pacem fecistis. Ego enim legationem hanc obire noluissem: nec uos abiecissetis arma, si existimassetis Philippum in pace talia facturum esse. Sed tunc longe alia pollicebantur isti. Praeterea & alij huc uocandi erant, quos ego rediens ex posteriore legatione missus ad iusiurandum recipiendum, facta pace, sentiens urbem deceptam esse, publice increpabam: nec sinebam, quantum in me erat, Pylas intercipi, & prodi Phocenses: adeo ego scilicet, qui aqua bibo, homo sum difficilis ac morosus. Econtra, illi benigne promittebant: Philippus rediens, ea quae maxime optatis, faciet. Thespias & Plateas muniet, Thebanos compescet, ut desinant tandem alios iniurijs afficere, Cherronesum suis uectigalibus perfodiet, Euboeam & Oropu pro Amphipoli uobis reddet. Haec meministis tunc pro concione dici omnia, tametsi facile obliuiscimini aliorum aduersus uos peccata. Et quod turpissimum est, cum haec spes ingentes uobis proponerentur, non solum ipsi pacem fecistis, sed etiam posteros hac pace teneri decreuistis: adeo prorsus deceperant uos isti. Cur autem haec iam commemoror? cur uocari istos uolo? Dicam aperte, & sine dolo, neque quicquam occultabo. Non ut his conuicijs uos aduersus me irriterem, & inimicis meis apud Philippum nouam accipiendam pecuniae occasionem praebeam: neque studio quodam frustra nugandi haec dico: sed eo dico, quod futurum arbitror, ut non ita multo post Philippi actiones maiorem uobis dolorem afferant, quam modo. Video enim negotij processus, atque incrementa. Accue-
lim sane me non recte conijcere: sed tamen metuo, ne propior iam sit exitus ipsius consiliorum. Postquam igitur non amplius uobis negligere licebit ea quae Philippus molitur, neque me, neque quenquam alium audietis monentem, quod uobis insidia parentur, sed oculis uidebitis ipsi. Vehementer irascimini, ut existimo. uerum timeo, ne, legatis tacetibus, propterea quod corruptelarum conscij sunt, impetum faciat in aliquem eorum qui reip. opem ferre, & aliorum errata emendare student. Video enim plerumque non in illos qui iure culpandi sunt sequi, sed in eos qui ad manum sunt. donec autem adhuc contatur, & res integra est, & nos hic mutuo exaudimus, non desinam uos quanquam sciens monere. Quis persuasit prodere Phocenses ac Pylas? Quibus ille occupatis, uiam sibi fecit in Atticam et Peloponnesum: ac perfecit, ut non de socijs ac foris bellum uobis gerendum sit, sed pro patria, & ipsa Attica: quod singulis, si quando euenerit, maximum dolorem afferet. At haec res illo die iam perfecta est. Nisi enim tunc decepti essetis, ciuitati modo nihil esset periculi. Non enim poterat classe Atticam accedere, nec terra superare Pylas, sed aut aequo iure pacem seruare, aut statim tantundem habere periculi, quantum habuit antea, cum pacem expeteret. Haec ad uos admonendos dicere uolui: ut autem inquirantur acerbius, dii prohibeant. Neminem enim cum omnium periculo, uel si exitio dignus est, poenas dare uelim.

Legati uestri a Philippo redi-
entes, qui benigne uobis promi-
serunt, plebs uos
di erant. At uos
plerumque serui-
tis in bene me-
rentes, & utilia
suadentes. Intel-
lige igitur hic le-
gatos Athenien-
ses, proditores
uidelicet quidam
serui.

DEMOSTHENIS PHILIPPICA

tertia, eodem interprete.

ARGUMENTVM.

Tertia Philippica, meo iudicio & planior est ceteris, & uberior, ac splendidior. Nam magna ex parte consumitur in locis communibus. Est autem generis suasorij. Hortatur enim ut Philippum grassantem, ac bellum inferentem uniuersae Graeciae, reprimant. Et argumentum addit a necessario. Deinde locos communes attexit, uidelicet exempla maiorum, quod Graecae ciuitates superbe imperantes, amiserint principatum. Quia Graeci haecenus nunquam ullius iniustam dominationem ferre potuerint. Alter locus continet insectationem proditorum, & ostendit olim atrocissimas poenas in proditores constitutas esse. quo in loco egregium exemplum est proscripti proditoris, in quo cernitur similitudo proscriptionis, quae adhuc in usu est. In fine commemorat exempla, quomodo Philippus opera proditorum oppresserit reliquas ciuitates. Ideoque monet, ne si dem habeant his, qui in concionibus Philippo patrocinari solebant. In exordio grauissima extat sententia, de causa publicorum malorum, fontem esse uidelicet calamitatum omnium in ciuitatibus eos qui in concionibus

et con-

Et consilijs gratiam aucupentur, ut sibi regnum, opes, ac tyrannidas parent. Huius rei nimis quam multa exempla uidit hæc ætas, qua homines ambitiosi ac tyrannidis cupidi in concionibus assentantur, aut uulgo, aut potentibus. Ea res quantum Ecclesijs & ciuitatibus attulerit mali, non est obscurum. Idq; nunc eò tantum comme moro, ut uideamus Demosthenem non suo tantum seculo, sed omnibus ætatibus concionari, & uitia ciuitatum pingere, quæ omnibus temporibus existere solent.

DE iniurijs Philippi, quibus postquam pacem fecit, non nos solum Athenienses, sed alios quoq; Græcos premit, multi sermones in omnibus propè concionibus fiunt, & publica querela est. Et cum qui manū rei admo- uere, uelint perpauci sint: omnes tamē strenuē uociferantur, reprimi illū & compesci oportere. Verū si quis propius consideret, eò rem processisse uideat, ut contumeliose fortasse, sed uerē tamen hoc dici possit, si omnes oratores uestri hoc unū suaderēt uobis, ut rempub. pessimē gereretis, & omnia euerfa esse uelletis, uosq; eorum consilia adprobantes, idem illud totis uirib. contenderetis: nō tamen posse peiōre loco rem esse, quā in quo nunc sita est. Cumq; multæ sint fortasse causæ cures nostræ adeò laborare cœperūt, tum uerò hanc ego uel præcipuam esse existimo, quòd multi hoc tempore in concionibus magis hoc studio habent, ut assentando gratiam à uobis ineant, quā ut quæ uera & Reipub. salutaria sunt, dicant: quorū pleriq; hoc unum agunt, ut ipsi magni fiant, ac potentes in ciuitate sint, nec de futuris interim quidquam cogitant, proinde nec uos cogitare putant. Alij uerò tantum in eos intenti sunt, qui officia publica administrāt, ut si quid ab illis geritur, ipsi habeant quod criminentur & accusent: nec quidquam aliud moliuntur, quā ut ciuitas ipsa in suos ciues seuiat, & ea una re sit occupata. Hostis autem noster Philippus interim & dicit & facit quidquid ei libet. Vobis isto quidem modo Rempub. gerere consuetum est. Sed hanc tamen nobis horum tumultuum & damnorū publicorum uel præcipuam causam esse & originem uidemus. Precor autem uos, Ciues, si quæ uera sunt liberē dixerō, ne mihi eam ob rem succenseatis. Videte enim, cum libertatē alijs in rebus adeò communem esse uolueritis, ut etiā peregrinis eam & seruis concesseritis, & apud uos serui maiore cum libertate quod sentiunt ausint dicere, quā in plerisq; ciuitatibus ipsi ciues, ne turpe uobis sit, quòd ex consilijs publicis ita penitus libertatem omnem expulistis. Nam inde hoc uobis accidit, ut ipsi quidem demulceamini, cum nihil nisi assentationes audiat: uestra autem Respub. interim ita geratur, ut propè iam de focis & aris dimicare cogamini. Quod si igitur nunc quoq; ita estis affecti, nihil habeo quod dicam: sin autem me, dum ea quæ è Republica sunt, liberē & citra assentationē profero, audire uultis, dicam etiā nunc quod sentio. Tamen si enim res nostræ uehementer afflictæ sunt, & nostra negligentia multa amisimus: tamen si adhuc quod facto opus est, facere uolueritis, spes mihi est, omnia præterita mala & dāna pulchre sarciri & corrigi posse. Et addam hoc, quod incredibile fortasse uidebitur, sed uerum tamen est, quod grauissimum & difficillimū ex præteritis fuit, id nobis ad res futuras cum primis utile & salutare esse futurum. Quid igitur illud est? ego dicam uobis. Res nostræ inde malē habere cœperunt, quòd prorsus nihil eorum quæ nos facere decebat, à nobis est factum. Nam si nos gnauiter rem gessissemus, & tamē adeò afflictæ esset Respublica, tum uerò spes nulla esset, restitui eam in meliōrē statū posse. Verū ignauiam uestram uicit Philippus: cæterum neque urbem, neq; uos uicit, neq; loco mouit. Quando igitur perspicuum est, Philippum nobis bellum inferre, & pacem factam uiolare: quid iam aliud in deliberationem uenire, aut quid consulere aliud possunt, qui in hunc locum de Republica dicturi prodeūt, nisi ut quā fieri potest facilima ratione, & cum minimo nostro periculo hosti resistamus? Quia uerò tāta est amentia quorundam, ut cum ille nostras urbes occupet ac teneat, & omnes homines iniurijs afficiat, tamen istos audire sustineant, qui nos in concionibus criminantur, quòd semina belli & causas seramus: ideo mihi præmonēdi estis, ut hanc de uobis opinionem penitus exuatīs. Periculum enim est, si quis posthac unquam consulat uobis, ut uos ac uestras res saluas esse uelitis, atq; aduersus uim hostilem tueamini, ne ille deinde audire cogatur, quòd bellū ipse mouerit. Primum igitur omnium, ut hinc incipiam, in quo uertitur tota hæc deliberatio, statuen-

GG dum est

Exordium, in quo et oratores accit-
sat, ad gratiam
concionantes: et
populum obui-
gat, qui talibus
oratoribus assen-
tiunt.

Propositio, quod
neceffe sit illatū
bellū depellere.

Confirmatio, qua
ostendit quanta
sit necessitas.

Signa ab exem-
plis, sicut antea
disimulauit se
hostem esse alijs
ciuitatib. ita nunc
disimulabit se
hostem esse no-
bis, donec per oc-
casione nos op-
primere poterit.

dum est nobis, utrum nostra in manu sit eligere, pacem ne an bellum malimus. nam si nobis integrum est pacem seruire, & in nostra potestate est utrumque, pacem ipse quoque bello anteferendam censeo: & qui idem suadent, eos ego ut consilium suum urgeant, in eoque persistant, modo ne fraude agant, adhortor. Sin autem alius quidem armis & exercitu rem gerit, & nomen pacis pretextens, re ipsa infestissimo bello grassatur, quid reliquum est nobis aliud, quam ut ui aduersus uim nos defendamus? Nec magni hoc referre arbitror, modo illum reprimamus, bellum interim hoc an pacem, sicut ipse facit, trocemus. Porro si quis hanc pacem satis firmam existimat, quam dum hostis simulat, interim omnibus nostris praesidijs nos exuit, ut postremo recta uia aduersus nos quoque pergat, is primum quidem insanire mihi uidetur: deinde Philippo hoc permittit, ut pacem, quoad ipse uelit, seruet: nobis uero idem ius in eum eripit. Et id quidem est, quod tanta pecunia, quam in hoc unum expendere solet, emere & efficere Philippus conatur, nempe ut sibi aduersus nos non repugnantes bellum gerere liceat. Nam si expectamus, donec ipse bellum se nobis inferre fateatur, tum uero omnium hominum qui uiuunt sumus stultissimi. neque enim, si etiam in Atticam ipsam cum exercitu penetraverit, & ad Piraeum accesserit, hoc unquam dicet, si modo ex prioribus eius factis coniecturam capere licet. Quid enim in Olynthios fecit? quibus tum primum cum uix millia passuum quinque ab urbe eorum abesset, nunciauit, aut ipsos in Olyntho non mansuros, aut se in Macedonia. Antea uero si quis eum insimulabat, stomachari, & legatos mittere, qui se excusarent, solebat. Porro Phocenses oppressit, cum tanquam amicus & socius ad eos nihil tale metuentes accessisset, & legati eorum etiam tum cum sequerentur. Et multi tum erant hic, qui magna contentione asseuerabant, eam expeditionem Philippi Thebanis exitio fore. Ad eundem modum ante & Pheras occupauit, cum Thessaliam ut amicus & socius cum exercitu esset ingressus. Et nuper miseris Oritas hac quoque techna decepit, cum diceret se beneuolentiae causa milites ad eos misisse, qui ipsorum res inspiceret. audisse enim se, quod intestinis motibus & seditionibus laborarent: proinde ueri ac constantis amici officium duxisse, ut tali tempore succurreret. Cum igitur Philippus illos, a quibus nihil ei periculi erat, etsi cauere, nequam ab eo iniuriam acciperent, fortasse potuissent, maluerit ex insidijs potius & dolo quam aperta ui adoriri, nos adhuc illum nobis aperte bellum facturum putamus: praesertim cum iam toties decepti ab eo ac frustrati simus. Errant qui hoc credunt. Cum enim uos multis modis iniuria affecerit, & tamen nihil se a uobis accusari uideat, sed inter uos ipsos dissidere, admodum demens esset Philippus, si hostem aperte se profitens, significaret se haec odia contentionesque quae inter uos sunt, in se auertere uelle: & eorum quos sibi adiunxit pecunia corruptos, technas impediret, qui uobis persuadent, istum nequaquam bellum aduersus uos moliri. Ac per Deum immortalem, quis est tandem qui non ex rebus potius quam uerbis pacem bellumue putet aestimari debere? nemo certe. Philippus enim statim post pacem factam, antequam nobis dux esset Diopithes, & antequam praesidium in Cherrhonesum a nobis missum, cum Serrium & Doriscum nobis eriperet, & praesidia a nostris ducibus imposita, ex Serrio & Sacro monte eijceret, num pacem nobis & foedera seruire, an bellum mouere uidebatur? Nec est quod dicat aliquis, parua haec esse, nec tanti momenti, ut propter ea urbs nostra commoueri debeat. utrum enim ita parua & nobis negligenda haec fuerint, non est huius loci disputare: idem uero scelus est, in re parua & magna fidem fallere. Verum cum Philippus copias in Cherrhonesum mittit, quam & rex Persarum & Greci omnes nobis assignarunt, nostramque esse confitentur, & cum auxilia illis aduersus nos pollicetur ac mittit, quid eum, pacem ne seruire, quod ipse uult, an quod uerius est, bellum nobis inferre putemus? Ego quidem nunquam adducar, ut pacem eum seruare dicam, quem uideam Megarenses bello adortum esse, & in Euboea tyrannidem constituentem, & cum exercitu in Thraciam profectum, & in Peloponneso multa contra nos molientem, & omnia armis atque exercitu gerentem. Si haec non sunt soluere fidem, & pacem uiolare, bellumque mouere, non uideo quid amplius expectandum sit: nisi eos etiam qui machinas & arietes muris parant admouere, non prius dicemus bellum parare, quam ubi iam subruere & quatere muros coeperint. Non uos ita iudicare existimo,

existimo. Nam si quis ea machinatur & struit, per quæ ego capiâr, is mihi certè hostis est: tametsi nondum me feriat, necdum sagittas in me emittat. Expendite quæso, quæ pericula nobis ipsis impendeant, nisi prouidebimus. Postquam Hellespontum à nobis alienauerit, & Megaris & Eubœa potitus fuerit, & populos Peloponnesi in suas partes pertraxerit, quid reliqui erit, quàm ut nobis quoque deinde dominetur? Talia igitur molientem eum, & tales machinas contra hanc urbem parantem cum uideo, quiduis potius quàm pacem nobis ab eo expectandam iudico. Nam quo die ille primum Phocenses oppressit, eodem die bellum nobis intulit. Quapropter si hoc unum nunc egeritis, ut quoquo modo eum reprimatis, prudenter facietis: sin autem differetis, uidete ne ubi uos deinde cupiatis, non possitis amplius resistere. Atq; adeo ego aliorum consilia non adprobo, ut prorsus ne deliberandum quidem amplius censeam de Cherroneso & Byzantinis: sed præsentì auxilio eos esse quamprimum subleuandos: & prohibendum, ne quid detrimenti capiant, ducibus uerò nostris, quos illis præsidio misimus, stipendium & annonam, & si qua alia re opus habebunt, mittere debemus.

Deinde nunc maximè tempus esse iudico, ut de totius Græciæ libertate ac salute consideremus, quæ mihi certè summo in periculo uersari uidetur. Rationes uerò huius consilij, & cur ego tantopere nostris rebus metuam, uobis exponam. ubi si rectè ratio cinari, atq; id quod res est dicere uidebor, auscultate mihi: & si rebus aliorum non uultis, saltem uestris consulite: sin autem desipere me intelligetis, permittam uobis ut neque nunc, nec posthac unquam meum sermonem ut hominis sani attendatis.

Neque uerò in præsentia dicam, à quàm exiguis initio rebus in quantum breui tempore creuerit Philippus, neque ut Græci intestinis motibus & factionibus inter se ipsos dissideant. Neque porro nunc disputabo, quàm multo magis incredibile & præter spem illud nobis acciderit, quòd ex tam humili & tenui, adeo magnus & potens euasit Philippus: quàm ut nunc, postquam tantam potentiam est consecutus, reliqua etiam quæ adhuc restant, suæ potestatis faciat. Hæc inquam, & multa præterea, quæ hic commemorare possem, omnia prætermittam. Verum unum est quod me mouet, quòd uideo omnes homines à uobis incipientes, & exemplum à uobis capientes, hoc ultro Philippo concedere, de quo temporibus retroactis semper omnia certamina & bella fuerunt. Quid igitur illud est? quòd pro libidine sua ille facit, quicquid lubet: singulos populos paulatim carpit, & spoliât, & subinde alios in seruitutem redigit. Atqui tenuistis uos imperium Græciæ annis septuaginta tribus, tenuerunt Lacedæmonij annis undetriginta, ad extremum & Thebani post uictoriam Leuctricam: sed nemini tamen uestrum hoc unquam à Græcis concessum est, ut pro uestra libidine quicquid liberet in imperio faceretis. Verum tam maioribus uestris, quàm uobis ipsis, si quando parum modestè in imperio uti uidebamini, statim magno omnes consensu resisterunt, non illi solum qui aliqua iniuria læsi uidebantur, sed alij quoque illis opem ferentes. Ad eundem modum & Lacedæmonij, qui uobis in imperio successerunt, postquam ad cupiditatem sua potestate abuti, & eum qui tum erat Græciæ statum labefacere & perturbare cœperunt, non eorum tantum quos ipsi aliqua affecerant iniuria, uerum totius Græciæ in se arma concitarunt. Quid enim attinet procul exempla petere? Nonne nos ipsi & Lacedæmonij, cum nulla initio offensa inter nos intercessisset, cur bellum susciperemus: tamen quia alios iniurijs premi uidebamus, illorum causa armis decertandum duximus? Verum quicquid à Lacedæmonijs illis triginta annis, quibus imperarunt, uel à nostris maioribus in septuaginta annis peccatum est, id multo leuissimum: imò uerò uix minima portio uidebitur, si ad iniurias illas conferas, quibus Philippus hisce non totis tredecim annis, in quibus attollere se & ita florere cœpit, uniuersam Græciam uexauit: idq; breui oratione ostendere possum. Nam ut omittam iam dicere de Olyntho, de Methona, de duobus & xxx oppidis in Thracia, quæ ille omnia ita crudeliter diruit & euertit, ut uix iam aliquod uestigium eorum, si quis adeat, inuenire possit. De Phocensibus porro tam miserè deletis, ut prorsus iam taceam: saltem Thessaliæ statum

*Translatio ad
communē Græ-
ciæ libertatem
Non solū Athe-
nienses, sed om-
nes Græcos co-
natur in seruitu-
tem redigere.*

*Magnificæ exag-
geratio iniuria-
rum Philippi, et
rationum, quare
resisti ei debeat,
ex collatione.*

contemplamini, non ne ibi omnem pristinam formam Reipublicæ, omnemque libertatem subuertit? non ne Tetradarchas suos imposuit, ut omnes urbes, & populi seruitute oppressi sint? Eubœæ uerò urbibus non ne tyranni ab eo impositi dominantur? & hoc fit in insula adeò uicina Atheniensium urbi, & Thebanorum. Denique non ne in suis epistolis hæc uerba disertè ponit: Pax mihi, inquit, est cum illis qui imperata facere uolunt. Neque hoc tantum scribit, sed re ipsa quoque & factis declarat. Fertur in Hellespontum profectus esse: sed prius ad Ambraciam duxit exercitum. Elidem tenet, urbem tam opulentam & magnam in Peloponneso. nuper & Megarensibus struxit insidias. Neque Græcia tota, nec Barbarorum terra cupiditatem hominis explere potest. Nos uerò Græci cum hæc & uideamus uniuersi, & audiamus, neque legatos inter nos hisce de rebus ullos mittimus, nec dolore tam iusto commouemur: quin ita mutuis inter nosmet ipsos odijs per singulas urbes flagramus. Itaque pecuniâ plerique & largitionibus corrupti confossi que sumus, ut in hodiernum diem neque decernere, nec gerere quicquam salutare, neque conuenire & conferre uires ad ipsum repellendum, nec concordiam ullam aut societatem inter nos ipsos coire potuerimus: uerum hominem in dies crescentem negligimus. & hoc se quisque tempus lucrifacere autumat, quo alium perire & exteri uidet. neque quisquam est, qui, ut res communis Græciæ saluæ sint, considerandum aut enitendum putet. Videamus ergo ne nobis accidat quod agrotantibus, quibus periculus & mutua successio paroxysmi febrilis aut alterius cuiuspiam mali, cum longè adhuc abesse uidetur, & cum minime expectatur, statim accedit. Nam quicquid iniuriarum uel à Lacedæmonijs ortum est, uel à maioribus nostris: id qualecunque tandem fuerit, tolerari tamen facilius multo potuit. Nos enim germani Græciæ populi eramus, qui peccabamus. Et quemadmodum aliquis in ampla familia natus filius, si quid delinquit, dignus ille quidem est qui obiurgetur & accusetur: neque tamen ob eam rem statim pro alieno, & non hærede habendus erit. uerum si seruus, aut supposititijs, ea quæ non deceant faciat, atque aliquid designet, Deum immortalem, quanto grauius, & maiori ira dignum id peccatum uidebitur? Adeundem modum & de Philippo iudicare possumus: qui, cum non modò non sit Græcus, neque ex ullo tali loco natus, cum quo aliquid Græciæ commune est, uerum ne quidem ex aliquo Barbarorum loco, quem honestè nominare possis, sed scelestus Macedo hinc, unde maiores nostri nullum mancipium frugis aut industrium mercari solebant, is nullum genus extremæ in nos contumeliæ prætermittit. Neque enim contentus est, quod urbes occupat & euertit: sed iam etiam Pythijs præest, & ludos communis Græciæ administrat: cumque ipse non potest adesse, tum seruos suos qui præsint, & certamina constituant, mittit. Insuper & Pylas tenet, atque hunc in Græciam transitum præsidio & mercenario milite infedit. Delphos autem, locum communis oraculi, ita tenet, ut non nos solum, sed Thessalos quoque, Dorienfes, aliosque Amphictyones omnes inde eicerit, neque iam uniuersæ Græciæ ullam eius partem reliquerit. Nunc Thessalis leges & formam Reipublicæ gerendæ præscribit: nunc mercenario milites mittit, qui si num in Eubœa occupent, omnemque inde populum Eretrienfium expellant: nunc alios mittit, qui Oreo Philistiden tyrannum imponent. Atque hæc omnia Græci uniuersi & uident, & patiuntur: mihi que perinde quidem uidentur facere, ut qui grandinem expectant. tunc enim pro se quisque sedulo uigila faciunt, ut sui agri salui sint, prohibere uerò nemo conatur. Ex nobis uerò non solum nemo est, qui communia Græciæ damna & contumelias ulcisci aut prohibere uelit, sed ne priuatas quidem iniurias singuli propulsamus: hoc enim extremum est. Non ne ille Corinthiorum urbes, Ambraciam & Leucada occupauit? Non ne cum eripuisset Achæis Naupactum, iurauit se Aetolis eam traditurum esse? Non ne Thebanis eripuit Echinum? Iam uerò etiam aduersus Byzantios, socios nostros, castra mouet. Atque ut alia iam missa faciam, non ne in Cherrhoneso urbem ille iam maximam, Cardiam tenet? Et has tam manifestas magnasque iniurias ac contumelias, nos cuncti abundi & torpentes adhuc in nos accipimus, ac patimur: alijs que alios circumspicimus

cum splēdimus, ac nobis mutuò diffidimus? Verùm cum, quæ eius crudelitas & insignis insolentia sit, ex rebus eius quas nūc gerit, uideamus, quid de nobis arbitramur futurum, ubi ex ordine omnium fuerit potitus?

Sed quid tandem causæ est, cur nunc ita affecti simus? neque enim absque magna grauiq; causa uel maiores nostri tanta alacritate & promptitudine libertatem defende-
runt, uel nos nunc seruitutis iugum recipimus. Hæc, inquam, causa est, quòd illo tem-
pore in multorum hominum animis hoc fixum erat, quod nunc non est, quo illi Persa-
rum opes deuicerunt, quo libertatem Græciæ retinuerunt, quo omnibus denique pū-
gnis tam in mari quàm terra uictores extiterunt, quod ubi perijt, omnium rerum rui-
nam traxit, omnes totius Græciæ res grauius afflixit. Quid igitur illud tandem est?
non quidem callidum quicquam, aut ueteratorum: uerùm hoc, quòd ita affecti erant
omnes, ut acerrimo odio prosequerentur, nec ferre possent quenquam proditorem,
qui corruptus pecuniā cum illis, qui regno Græciæ imminerent, & libertati insidiaren-
tur, colluderet. Neq; ullum facinus apud eos magis ignominiosum, magis que capi-
tale erat, quàm si quis conuinceretur, quòd largitionibus se passus fuisset corrumpi.
Acerrimis igitur supplicijs hoc crimen uindicandum censuerunt, neque hic ullus de-
precationi aut ueniæ locus relinquebatur. Proinde apud illos opportunitates & occa-
siones rerum gerendarum (quas nonnunquam fortuna etiam cessantib. obijcit aduer-
sus uigilantes, & ignauis aduersus admodum sedulos & intentos) non ad hunc mo-
dum ab oratoribus & ducibus eorum uendi solebant, neque publica concordia, neq;
erga Barbaros ac tyrannos diffidentia, quæ hoc tempore omnia tanquam in foro ex-
poni & uenalia esse uidemus. Sunt que alia multa iam usu recepta, quæ exitium affe-
runt communibus Græciæ rebus. Nam si quis pecuniā accepit, alij inuident, idem
inhiant: si confitetur, sequitur risus: si conuincitur, ueniā conceditur: si quis seriò in-
crepat, & fideliter consultum cupit, is nihil aliud quàm odium meretur, & fiunt inte-
rim alia quæ largitiones istas, & prodiciones consequi solent. Id que eo indignius est,
quòd nos tam ab apparatu nauali, quàm à uiris, pecuniā que, omnium que adeò re-
rum copia, à quibus urbium potentia aestimari solet, hoc tempore longè instructiores
sumus, quàm maiores nostri fuerunt: tamen omnia hæc largitionibus & prodicio-
nibus corrupta, diuendita, inuilia, uana & irrita iacent, nec quicquam pro dignitate
geritur, nam quòd hæc nuncita se habeant, me etiam non dicente uidetis, opinor.
Quòd autem superiori ætate omnia longè aliter administrata sint à maioribus, id indi-
cabo. Nec hic postulo, ut sermonibus meis fidem habeatis: sed maiorum nostrorum
publicis monumentis ac literis, quas illi in arce columnæ enæe inscriptas reposuerunt:
non ea quidem gratia, ut sibi usui essent (nam illi etiam sine talibus scriptis & intelli-
gebant quid conueniret, & faciebant) uerùm ut hæc nobis posteris suis documento
& exemplo essent, ubi cerneremus, quid nos quoque in paribus negocijs deceret. Ver-
ba igitur inscriptionis recita: Arthmius Zelites infamis & perduellis esto, ipse &
uniuersum genus eius, populo Atheniensium, & socijs atque confederatis eorum.
Statim & causa subiicitur, cur ad hunc modum sit condemnatus: Quia aurum ex Me-
dis, non quidem Athenas, sed in Peloponnesum aduexit. Atque hæc in monumen-
tis illis scripta sunt. Vos uerò, per Deum immortalem, animis expendite, & quæ sen-
tentia, & quanta grauitas illo tempore fuerit maiorum nostrorum. Hi enim Arthmi-
on quendam Zeliten, seruum regis Persarum (est enim Zelia in Asia sita) propter
rea quòd suo regi operam nauauit, & aurum neque Athenas tum, sed in Peloponne-
sum aduexit: non ipsum modò, sed totam eius familiam infames, hostes que iudica-
runt. Neque hæc leuior ignominia putanda, qua ciues notati, tamen uitam & facul-
tates suas retinent. Quid enim Zelites ille hoc moraretur, quòd sibi honoribus &
commercijs Athenarum interdictum esset: sed aliud quiddam, ac grauius erat. Nam
leges quæ de cæde lata sunt, docent, quod sit hoc infamiæ genus, cum uetant sumere
pœnam de eo qui infamem occiderit, ac pronunciant eum pium & sanctum faci-
nus fecisse. Sic enim ait lex: Infamis moriatur, nec cæde contaminatus, qui inter-
fecerit, uerùm purus censeatur, ita maiores nostri curam & custodiam publicæ totius

Infectio proditorii ab exemplis maiorum, quæ in proditores con-stituta sunt.

Græcæ salutis commissam sibi existimabant. Nisi enim hoc sensissent, nihil erat cur mouerentur, si quis in Peloponneso quosdam pecunia corrupisset. Tanta uerò seueritate hoc scelus illi uindicare solebant, ut etiam proscriptione & extrema infamia eos notandos censerent, quos largitionum participes esse sensissent. Quapropter meritò illo tempore Græci Barbaris, nec Barbari Græcis formidabiles erant. Nunc uerò omnia mutata sunt, nec amplius uel his, uel alijs in rebus ita estis affecti, id cuiusmodi sit, ipsi scitis. Quid enim attinet, omnia me commemorare, & reprehendere, præsertim cum & reliqui fortasse Græci nihilo nobis rectius sapiant: Ego uerò qui nunc rerum Græciæ status est, & diligentia plurima & consilio prudenti opus esse iudico. Iubetis ne igitur, ut hoc meum uobis consilium aperiā: nec mihi eam ob rem succensebitis: Ex libello igitur recita. Hinc adparet, quàm uehementer illi desipiant, qui nunc etiam sermones, quibus urbem consolentur, afferunt, dicentes Philippum nondum tam potentem esse factum, quàm fuerint Lacedæmonij: quos cum & domini maris essent, neque quisquam eos sustinere posset, tamen urbs nostra repessit, neque eo in bello deleta est. Ego uerò cum alijs in rebus omnibus permultum incrementi accesserit, nobis nihil perinde à priori statu immutatum corruptumque arbitror, ut disciplinam militarem. Nam primum quidem audio Lacedæmonios, & ceteros Græciæ populos quondam, quatuor aut quinque menses perpetuos, quod tempus rebus gerendis aptum erat, militare, & in castris agere solitos: neque prius domum reuerti consueuisse, quàm ubi aliqua insigni incursione in hostiū agrum facta, eoque depopulatio, aliquid memorabile gessissent. Ita antiquum hoc illi, imò uerò ciuile & gloriosum iudicabant, si nihil à quoquam pecunia aut proditione obtineret, sed legitimo & aperto bello hostem persequerentur. Nunc uerò contra nihil audimus prælio, nihil iusta acie, omnia proditionibus, omnia largitionibus & corruptionibus confecta. Philippum uidemus iam non phalange armatorum ad res gerendas uti, sed in exercitu suo maximè leuis armaturæ equitem, & conductitios sagittarios habere, quibus copijs facile oppugnat & opprimit eos qui inter se ipsi dissident, nec propter seditiones domesticas hosti occurrere audent. Ut iam non dicam, quòd ille iuxta hyeme ac æstate rem gerit, nec certi aut destinati temporis quicquam habet, intentus tantum in occasione: quæ si oblata sit, nunquam eam amittit. Hæc cum sciamus omnia, cauendum est, ne hostis huc in Atticam perueniat. Quòd si stultissimam illam rationem sequemur, qua aduersus Lacedæmonios usi sumus, penitus euertemur: uerum hoc multo anteprouidendum est, & omnia ita comparanda, ne domo huc eum pertrahatis. Neque tamen hoc consuluerim, ut pugnandi copiam ei faciamus: sunt enim nobis aliæ belli gerendi occasiones plurimæ, si illis rectè uti uoluerimus. Nam præter alia multa, ea est natura Macedoniæ & locorum, ut eam hostiliter pro nostro arbitrio populationibus & excursionibus uexare facillimè possimus: ad prælium uerò commitendum, ille, quàm nos, instructior est. Neque tantum armis ille foris reprimendus est, uerum etiam consilio & ratione domi obsistendum illis, qui eum publicè hic pro concionibus solent defendere. Non enim possibile nobis est, hostem foris superare, nisi prius eos qui hic intra urbem cum eo collidunt, puniamus. id quod uos, per Iouem atque alios Deos, nec facere potestis, neque etiam uultis: adeò enim dementati estis, ut quid dicam hac dere, non habeam. Sæpe enim mihi in mentem uenit, fato aliquo ciuitatem nostram urgeri. Nam ad dicendum homines mercenarios, qui ne ipsi quidem negare aulint se proditores esse, subornatis: uel quia delectant uos conuicia, uel per inuidiam, uel propter alias quascunque causas: & conuicia statim magno cum adplausu & adprobatione excipitis. Verum hoc tum aliquo modo ferri posset, tamen si graue est, si non maiorem illis potestatem in republica pro suo arbitrio tractanda permitteretis, quàm si qui uobis recta & salutaria suadent. Sed expendite, quæso, quantum hoc calamitatum plerisque urbibus initium fuerit, quòd ita proditoribus domesticis libenter præbuerint aures: dicam enim ea quæ omnibus uobis nota sunt. Apud Olynthios ex illis qui rempublicam regebant, aliqui erant qui partibus Philippi fauebant: et pro eo quicquid poterat, enitebantur, alij porro id quod optimū erat sentientes, hoc

hoc agebant, ut publicam patriæ libertatem tutarentur. Vtros autem ex his urbem putatis perdidisse: aut utri Philippo equites tradiderunt, quibus proditis Olynthus concidit: Nempe illi hoc fecerunt, qui cum Philippo faciebant, & qui donec urbs ipsa stetit, honestos & meliorum partium viros, ita ad populum criminari, & calumnijs opprimere solebant: ut Olynthij tandem eorum sermonibus persuasi, Apollonidem exilio multarent. Neque uerò est quod putetis, solis Olynthijs hos mores exitio fuisse. nam in Eretria quoque post discessum Plutarchi & præsidij, cum plebs iam urbem & sinum teneret, aliqui inter eos rem ad uos pertrahebant, alij partibus Philippi studebant: hos cum sepe, imò uerò semper audirent libenter infelices et calamitosi Eretrienes, postremò ab illis persuasi sunt, ut ciues fideles & reipublicæ amantes, omnes urbe eijcerent. Deinde socius eorum & amicus Philippus misit ad eos Hipponicum, & mille conductitios milites, murosque Porthmi demolitus est, & imposuit eis tyrannos tres, Hipparchum, Automedontem, & Clitarchum. Neque ita multo post eos qui saluti Eretrienium adhuc consultum cupiebant, tota regione bis expulsi: primò quidem, missò ad id Eurylocho cum exercitu: & deinde, missis etiam cum Parmenione militibus. Quid uerò attinet multa exempla commemorare: in Oreo nonne Philistides & Menippus, & Socrates, unaque Thoas & Agapæus, pro Philippo palam faciebant: atque illi nunc domini sunt urbis. In Euphræum autem, qui olim hic Athenis quoque habitauit, ciuem bonum & reipublicæ amantem, cum pro libertate publica eniteretur, nullo genere contumeliarum probrique Oritæ abstinerunt. Proximo enim anno antequam urbs ipsa caperetur, accusabat proditoris Philistiden, ac reliquos eiusdem factionis homines. sentiebat enim quid illi machinarentur, & multi ex ciuibus tumultu concitato, duce & gubernatore talium rerum Philippo, Euphræum tanquam seditiosum, & tranquillitatem urbis perturbantem, in carcerem abducunt. Reliqua uerò multitudo, quæ auxilio esse innocenti, & illos supplicio afficere debuisset, adeò nihil ista indignitate commouebatur, ut meritò etiam illum plecti dicerent, ac proditoribus congratularentur. Postea qui Euphræum oppresserant, iam potentes facti, eò rem inclinabant, & hoc struebant, ut urbem Philippo traderent. Quod si quis etiam ex populo sentiret, is exemplo Euphræi & metu conterritus, dissimulabat: adeoque miserè affecti erant omnes, ut tanto malo imminente, nemo tamen prius uocem rumpere auderet, quàm omni adparatu bellico ad muros admoto, hostis iam adesset. Tunc alijs quidem depellere hostem, alijs uerò urbem dedere parantibus, & turpiter & miserè omnes oppressi ac capti sunt. Nunc proditores illis imperant, ac tyrannidem exercent in eos, qui publicæ salutis studuerunt: eos partim urbe præcipites eijciunt, partim occidunt. Euphræus ipse in carcere sibi consciuit mortem, re ipsa declarans, quòd ut uirum honestum & bonum ciuem decuit, pro publica salute & libertate restitisset Philippo. Miretur hic fortasse quispiam, cur Olynthij & Eretrienes, ipsi que adeò Oritæ, æquiores semper fuerint illis, qui pro Philippo, quàm qui pro publica omnium salute & libertate concionarentur: quòd & apud uos fieri uidemus. Ideam de causa factum arbitror, quòd his qui recta & salutaria suadere solent, nec si uelint, semper licet ad gratiam concionari. Necesse enim est ea dicere quæ in præsentia expediunt. Illi uerò eadem opera & ea quæ grata sunt multitudini dicunt, & rem Philippo conficiunt. Hi tributum conferre iubent: illi contra nihil conferre. Hi suscipere bellum, nec quicquam credere Philippo: illi quiescere & pacem agere, donec opprimantur, suadent. Et ne singula persequar, illi quæ in præsentia iucunda sunt dicunt: hi uerò, ex quibus in posterum salui esse possint.

Verum postremò tamen non tam euerterunt omnia neque assentatores illi, nec qui eos libenter auscultabant, quàm plerique qui cum se in uniuersum non esse pares crederent, desperatione fracti omnia proijcienda censuerunt. Nec mihi medijsfidius paruus est metus, ne uos quoque simili modo iam affecti sitis: præsertim cum ex ijs consilijs quæ hæcenus cepistis, rem non processisse uidetis. Et cum aliquos intueor, qui uobis authores ad hoc & impulsores sunt, non quidē reb. nostris metuo, sed pudore afficior. Siue enim studio, seu imprudentia illi hoc faciunt, in magnū certè discrimen adducunt ciuitatem.

Verum

Cōpellat desperabundos, ut eos corrigat, ne desperatione adducti, omnia Philippo cōcedant.

Verum ne hoc fiat, Deos precor: multis enim nominib. optabilius est mori, quam assentando Philippo gratificari, aut eos quibus salus & libertas nostra curæ est, desertos pati. Pulchrè sane gratia relata est plerisque Oritarum, qui proditoribus Philippi seiplos commiserunt, & Euphræum pepulerunt. pulchrè & Eretrienſibus. quod uestris legatis eiectionis, Clitarcho se tradiderunt: nunc illi uapulantes, & multis modis uexati, seruire coguntur. Quam pulchrè uerò pepercit Olynthiis, quod præfecerunt Lasthenem copijs equestribus, eiectione Appollonide. Stultum est, & turpe, talè animo spem fouere: Stultum item est urbem hanc tam firmam & opulentam arbitrari, cui nihil aduersi possit accidere, si neque sanis consilijs obtemperare, nec ea quæ conueniant facere, & tantum illis qui cum hostibus colludunt, auscultare uelit. Deinde si quid fortè infelicius ceciderit, turpe est, post factum dicere, Quis hæc putauit sic futura? nempe hoc pacto & illo rem gestam oportuit. Multa nunc ad eundem modum commemorare possent Olynthiis, quæ si antè prudenter præuidissent, non sic rebus omnibus euerſi & proſtigati essent. Multa Oritæ, Phocæſes, denique omnes illi qui perierunt, nunc & dicere & culpæ possent. sed quid hoc iam re perditæ eos iuuat? Dum enim salua & incolumis adhuc est nauis, tum oportet tam naucleros, quam gubernatorem ipsum, ac reliquos denique omnes qui unâ uehuntur, pro se quemque sedulo eniti & cauere, ne quis siue sponte, seu imprudens euertat eam: ubi uerò uentorum & undarum uis superauerit, irrita deinde est ac frustra consumitur omnis diligentia. Sic & nos ciues, dum saluæ adhuc sunt res nostræ, dum urbem amplam habemus, & occasiones rei bene gerendæ plurimas, dumque dignitatem nostram adhuc tenemus, nequaquam committere debemus, ut nostra ignauia perisse uideamur. Sed quærat aliquis in hoc confessu, Quid censes igitur? Ego uerò censeo, si uidetur, bellum aduersus Philippum mouendum esse, atque ad eam rem classem, pecuniam, & milites comparandos. Hæc mea est sententia. Etenim si omnes reliqui Græci ultro se in seruitutem dedere uellent, tamen uos solos pro libertate nullum certamen recusare deceret. Ad eam rem censeo ut nos comparemus, & reliquos Græcos de ista nostra uoluntate faciamus certiores, legatos mittentes, qui ista eis indicent, in Peloponnesum, ad Rhodios, in Chium, denique etiam ad ipsum regem Persarum: nam illius quoque interest prohibere, ne Philippus omnia suæ potestatis faciat. Ita si illos ad societatem belli pertrahemus, habebimus qui communes nobiscum belli sumptus & pericula sustineant: sin minus impetrabimus, tamen his interea impeditis remorabimur hostem. Est enim nobis certamen cum uno tantum uiro, non cum aliqua ualida ac bene constituta ciuitate. Etiam hæc ipsa mora aliquam afferet utilitatem. Neque enim inutiles fuerunt ad impediendam eius in Ambraciam expeditionem, superiores quoque legationes nostræ, quas ego & cæteri per urbes Peloponnesi obijimus, conquerentes de iniurijs Philippi. Non tamen hoc iubeo, ut alios ad bellum hortemini, & uos interim cessetis: stultum enim foret, si uestras res negligere uideremini, & alienarum curam uos suscepisse diceretis: ac præsentia mala ipsi nihil metuentes, alios futura metuere iuberetis. non hoc inquam dico, uerum ut pecuniam, & si quid aliud petierint, militibus qui in Cherrhoneso sunt, mittatis, & ipsi ad bellum uos paretis, primi quoque rem suscipiatis gerendam. Deinde alios quoque Græcos conuocate, cogite, docete, quid fieri gerique oporteat admonete. Hæc sunt huius urbis auctoritate digna. Erratis enim, si uobis desidentibus, Chalcidenses, aut Megarenſes, qui uix se aut sua tueri possunt, communem Græciæ libertatem ac salutem defensores putatis. Vestrum hoc munus est, uestre partes, uobis hanc gloriam maiores uestri, multis, & honestis, & magnis periculis partam reliquerunt. Nam si omnes ocium tantum quaeremus, & a rebus gerendis nos subducemus, quis erit primo qui ista pro nobis subire ac suscipere uolet? Deinde periculum est, ne huc tandem res nobis redeat, ut omnia hæc quæ nunc maxime fugitamus, etiam inuiti postremo tamen facere cogamur. Nam si essent qui se pro nobis obijcere uellent, iam pridem quidem illi ostendissent se, nobis tam diu desidentibus, atque alios circumſpectantibus: sed non sunt. Hæc igitur mea est sententia, & spero etiam nunc corrigi omnia posse, si quemadmodum dixi, facere uolueritis. Sin autem est, qui aliquid melius quod dicat habet, is prodeat, dicat, in medium afferat consilium suum. Quicquid uerò uos decernitis, id Deos precor, ut bene ac feliciter uertat.

Argumentum.

PHILIPPICA QVARTA.
DEMOSTHENIS PHILIPPICA

quarta, eodem interprete.

ARGVMENTVM.

57

Philippus habebat Athenis quosdam obnoxios, qui impediabant ne populus Atheniensis arma ad eum reprimendum caperet, priusquam ipse omnia ad bellum prae parasset, & loca opportuna occupasset. His oratoribus populus libenter assentiebatur, non studio pacis, sed metu tributorum, & aliarum belli difficultatum: quibus rebus praecipue moueri uulgus constat. Itaque nemini tutum fuit, decretum de bello mouendo proponere. nam proditores illi statim auctorem decreti in iudicia uocassent: & populus a bello abhorrens, magno consensu eum condemnasset. Demosthenes igitur, cum decretum de bello mouendo proponere non auderet, translatione utitur. Docet bellum iam a Macedone motum esse, & ingens periculum ciuitati impendere. Hortatur igitur, ut reprimant Macedonem inferentem bellum. Quare oratio est generis suasorii. Nam praecipua propositio est, adhortatio ad depellendum periculum. Sed addit plerisque alios locos, crebras obiurgationes: medetur & quibusdam dissensionibus tenuiorum & locupletum. Locupletes grauatim conferebant tributa, & uolebant ludorum pecuniam conuertere ad belli usum, qua tunc fruebantur pauperes. E contra tenuiores mota actione eius pecuniae, seditiose concurrebant, & minabantur se facturos impetum in fortunas locupletum. Castigat igitur ciuili utrosque. Diuites iubet haec lucella pauperibus relinquere, tenuiores uero dehortatur a ui & iniurijs. Postremo diluit proditorum obiectiones, & in fine eos prolixè insectatur. Seriem partium & argumentorum adnotauimus ad ipsam orationem. Habet autem aliquot egregia ornamenta, quorum supra recensui quaedam, ut delicatis gustum praeberem eloquentiae Demosthenicae. Sed inter legendum offerent se plura, quae lector facile agnoscat.

Vm negocium, de quo in praesentia deliberatis, grauissimum sit, & reipublicae necessarium, dicere de re tanta conabor ea, quae meo quidem iudicio, maximè profutura sunt ciuitati. Cum autem uitia reipublicae multa sint, nec recens nata, sed longo tempore paulatim collecta, quaeque diuturnitate uires acceperunt: tamè nihil in praesentia magis nocet, quam quòd animi uestri non uidentur huius negocii cura affici ulla. Tantisper enim aduertitis animum, dum in concione sedentes auditis quid afferatur noui: postea cum domum reditis, non solum nemo curat quicquam horum, sed ne quidem meminit. Porro tantam exercet Philippus petulantiam & iniustitiam erga omnes homines, quantam sepe auditis in concionibus. Scitis autem hanc non posse uerbis ac dicendo reprimi. Sic enim considerate, si non potestis hoc ab alijs discere, nunquam discessimus inferiores in ullo conuentu, ubi de causa & de iure nostro disputandum fuit, neque causam nostram improbauit quisquam, sed semper dicendo uicimus. Num igitur id aut Philippum reprehsit, aut nostrae ciuitati profuit? Nequaquam. sed re ipsa experimur, uerba superari factis, cum Philippus educit exercitum, nec dubitat adire periculum: nos uero domi sedemus ociosi, quasi satis sit causam dixisse atque audiuisse: & respiciunt omnes non quae dicimus, sed quae facimus. Nam illae nostrae conciones neminem defendere possunt, ut nihil dicam durius.

Cum autem omnes ciuitates quasi in duas factiones distractae sint: quarum altera eorum est qui neque affectant iniustam dominationem in alios, neque seruire alteri uolunt ipsi, sed retinere libertatem, & suam rempublicam iure ac legibus aequabiliter administrare cupiunt: altera uero factio est illorum, qui dominationem in ciues suos concupiscunt, seque ultrò in seruitutem exteris tradunt, quorum auxilio arbitrantur se dominatione potiri posse. Atque haec factio quae tyrannidem affectat, in omnibus ciuitatibus superior est: nec est reliqua ulla ciuitas adhuc libera, praeter uestram. Opprimunt autem ciuitates, & trahunt ad quas uolunt partes, hoc pacto. Primum, quòd cum pecunia expugnandi sunt homines auari, habent qui det largiter. Deinde quòd non minus ualeat, cum armis opus est, ad terrorem incutiendum aduersarijs, Philippus mittit exercitum & praesidia, cum uolunt. Nos autem non solum nihil simile facimus apud socias ciuitates: sed ne quidem expergisci possumus, uelut sopiti mandragora, aut simili pharmaco. Deinde (dicendum est enim id quod res est) adeò despiciamur propter ignauiam nostram, ut alij, quanquam in medijs periculis uersentur ipsi, tamè aulint nobiscum contendere, partim de principatu, partim de priore loco in dicenda sententia in conuentibus: partim malunt bellum suis copijs gere, quam uti nostris au-

HH xilijs.

Exordium a magnitudine negocii.

Obiurgatio: in qua uituperat ignauiam ac negligentiam ciuium.

Exaggerat perantithesin: Philippus est uigilantissimus & accerrimus, nos contra negligētissimi.

Narratio commemorans ciuitates distractas esse in diuersas factiones: & exponens, quam diligenter Philippus suam factionem tueatur.

Proverbium, Mandragora sopitis. Neque uero existimandum est, mandragoras esse imagunculas il-

las hominum, ut uulgo putat: sed poma sunt, humi nascentia: & ut ego conyicio, ex illo genere sunt quod uocant Alcakengi, Iuden kysfen, aut certe uicinum quiddam solano.

Altera pars narrationis: Philippus paulatim creuit cessantibus Atheniensibus, & initia cōtemnentibus.

Propositio principalis: nō enim audet aperte suadere, ut bellū decernant, ideo de antecedente contendit, Philippū moliri exitiū Atheniensibus.

Argumenta propositionis, sumpta à Philippi cupiditate & periculis.

Olyra, spelten. panicū uulgo uocāt heydē korn. Sed uidetur alia species esse milio cognata, ac deterior milio.

* Exponit causā quare nō proponat decretum de bello: scilicet, quia præbere occasionem faciosis, qui me propterea in iudiciū uocaturi essent. Ita rectē significat, ipsum populum debere decretum de bello mouendo facere.

xilijs. Hæc ego non eō cōmemoro, ut mihi odium accersam: sed ut singuli intelligatis ea mala, quæ affert quotidiana ignauia atq; incuria, sicut in priuatis rebus, ita & in publicis, magis in summa negotij sentiri, q̃ in singulis erratis. Videte Serriū & Doriscum. hæc enim oppida primū post factam pacem amissa contemplitis, quæ multi uestrū ne quidē norunt: sed his neglectis, postea facillē occupauit Philippus Thraciam, & oppressit regem sociū populi Atheniensis. Postea cum uideret ne id quidē à uobis curari, sinū occupauit ad Eubœam, & ibi præsidium aduersus Atticam collocauit. Deinde cepit Megara. Hæc adeo nō curastis, ut ne quidē hoc significaueritis ei, uos ista non concessuros esse ipsi. Emit & Antronas, breui post Oreopotitus est. Omitto alia multa, Pherras, uiam ad Ambraciā, cēdē factam in Elide. Non enim hæc narro, ut numerem omnia per uim atq; iniuriā à Philippo facta: sed ut ostendā, quod Philippus non desinet iniurijs afficere omnes homines, & uniuersam Græciam redigere in suam potestatem, nisi quis prohibeat.

Porro sunt quidam, qui, priusquam audiant totam orationē, interrogāt quid agendum sit, non ut obtemperent (optimi enim ciues ducēdi essent, si ideo interrogarēt) sed ut statim discedant ex deliberatione. Dicendū est tamen, quid sit agendum. Primum, ciues, hoc apud uos ipsos statuite, Philippū uestre ciuitatis hostem esse, ac fœdus uiolasse, & inimicissimum esse huic urbi, atq; ipsi urbis solo: addam etiam, dñs ipse huius urbis. Neq; cum ullo bellum gerit maiore animi contentione, quā cū nostra repub. huic præcipue insidiatur, in hanc rem unam maximē intentus est, ut statū nostræ ciuitatis dissoluat: idq; hoc tempore propemodū necessariò facit.

Hæc enim considerate: primū regni cupiditate incensus est, & uos solos aduersari huic suæ cupiditati existimat. Deinde longo iam tempore multis uos iniurijs afficit: quemadmodum ipse sibi maximē conscius est. Tantisper enim tenere cetera poterit, donec uestra oppida in sua potestate habet. Amissa enim Amphipoli & Potidæa, ne quidem in Macedonia diutius tutus esse posset. Vtrumq; igitur intelligit, & se uobis insidiari, atq; exitiū moliri: & id à uobis animaduerti, cumq; pro uestra prudentia ipsius uoluntate perspiciatis, sentit se iurē uobis inuisum esse. Adhuc ita iudicat, donec uos libertatem uestram retinetis, se neq; alios in seruitutem redigere posse, neque partū imperiū diu tenere: sed omnes nationes atq; ciuitates, quas ui oppressit, societatē uobiscū facturæ esse, si quid ipsi secus accadat (ut accidere homini multa possunt.) Non enim sic affecti estis, ut studeatis nocere alijs, aut dominationē appetatis, sed potius ut prohibeatis, ne quis dominationē occupet: & si quis inualit, eripiat: & in summa obistere, omnibus qui regnum affectant, & acerrimo studio libertatem omnium propugnare conamini. Non igitur æquo animo pati potest, uestrā libertatem quasi in statione esse, & obstare suis cōmodis. Neq; uerò stultē, neq; oscitater id quod res est considerat. Itaq; propter hanc causam statuetis eum esse implacabilem uestre reipub. ac libertatis hostē. Deinde nihil dubitate, quin omnia quæ nunc machinatur & parat, præcipue ad perniciē ciuitatis uestre moliat. Nemo enim uestrū adeo desipit, ut Philippū existimare possit, miseras illas in Thracia cōcupiscere. Quid enim aliter appellari debent frigida illa oppida, quæ expugnauit? & horū causa suscipere labores, uim hyemis ac tempestatū perferre, & adire pericula: neq; interim cōcupiscere Atticam, portus, naualia, factū argentū, redditus, urbē, gloriā: quib. utinam nulli unquā potiri contingat. Quis enim putet hæc eum uobis relinquere fruenda constituisse, ipsum uerò hybernare in speluncis propter panicū & olyram, quæ in Thracia nascuntur? Imò uerò longe aliter se res habet. * Nam illas ærumnas ideo perfert, ac suscipit illa omnia, ut hac nostra ciuitate potiri possit. Hæc cum apud se quisq; uestrū sciat, & intelligat, nihil opus est me iusta & utilia suadente, iubere, ut decretum de bello mouendo proponam. Id enim fuerit non consulere reipublicæ, sed pratextum quarere omittendi belli. Videte enim, an hæcenus quisquam decretum de bello scribere ausus sit, etiam si Philippus iterum atq; iterum uiolauit fœdus. Ac ne tum quidem, cum Cardianos iuuaret, quisquam audebat scribere decretū, ut Philippus iudicaretur hostis: imò uerò, quisquis tale decretum scripsisset, discriptus esset. Cum autem culpa sit omnium, quod nunc permisimus ei, ut Cardianos defenderet, iniquum

iniquū est oratores accusari, & plecti propter Philippi peccata, & obijci discerpandos proditorib. à Philippo conductis. Neq; uos cum iam moueritis bellū, rem iterū in dubiū uocare uelitis, utrū bellū quod iam mouistis, gerendū sit, nec ne: quin pergitis potius ulcisci acceptas iniurias, & Philippi assiduitatem imitamini, iuuate copijs & pecunia ipsius hostes, conferte tributum, parate exercitus, instruite classes, equos, duces, & cetera ad bellum necessaria. nam nunc quidem ita rem gerimus, ut meritò derideamur. & Philippū ipsum arbitror nihil magis precari deos, quàm ut hoc modo perpetuò rem geramus. Serò mittitis auxilia, pecuniam inutiliter profunditis, quaritis duces, mutuis odijs & altercationibus inter uos certatis.

Porro ex quibus causis hæc accidunt mala, & quæ sint remedia, dicam. Nihil prospicitis, neq; ab initio rectè apparatis quicquam, sed uix serò incommodis cuiusq; temporis occurritis. Deinde amissa occasione rei bene gerendæ, iterū securi arma abijcitis. Postea cum rursus aliquid detrimēti accipitis, iterum expectati tumultuamini, & ad arma concurritis. Verum hæc ratio nihil prodest, nihil rectè gerere potestis imparati: sed oportet uos exercitus & comitatus multo antè parare, & quæstores publicè constituere, qui cum diligentia, quanta maxima esse potest, pecuniā in stipendiū conficiant: deinde à quæstoribus ratio pecuniæ collocata, à ducibus ratio administrati belli poscenda est, ne ducibus relinquatur excusatio, cum aliò nauigāt, aut aliud agunt quàm quod mandastis. Hoc si feceritis, ac uolueritis, Philippus aut coactus equam pacem seruabit, ac domi manebit: aut à uobis bello reprimi poterit. & fortassis, quemadmodum nunc uos soletis interrogare, quid moliatur Philippus, quò ducturus sit exercitum: ita illi contrà sollicitudinem iniicietis, ut quærat, quò noster exercitus profecturus sit, aut ubi irruptionem facturū sit.

Si quis autem ad hanc rem magno sumptu ac labore opus esse iudicat, rectè sentit: uerū si cogitabitis, qualis impendeat exitus, si hos sumptus ac labores defugiemus, inuenietis magnopere profuturum, si hæc fecerimus. Et si enim nobis Deus aliquis sponderet (nam in re tanta nullus hominum fideiussor idoneus esse potest) nobis cessantibus, & omnia proijcientibus, Philippum non uenturum esse tandem ad nos quodque: tamen inhonestum atq; indignum uobis, & rebus gestis maiorum uestrorū, alios Grecos omnes per uestram ignauiam in seruitutem proijci. atq; ego sanè mori malim, quàm autor esse talis consilij. Verū si quis alius ita consulit, ac uobis persuadet, per me quidem uobis liberum est cessare, atq; omnia perdere. Sed si nemo sic affectus est, ut perire uelit omnia, & prospicimus omnes, Philippum tanto grauiorem hostem fore, quo magis crescere eum sinimus, quid procrastinamus? quid cunctamur? aut quando excitabimur ad rem melius gerendam? cum necesse erit, scilicet. At quam homines liberi necessitatem esse ducunt, ea non solum adest, sed iam præterijt. Quam uero serui necessitatē esse iudicant, ea non est expectanda nobis, sed deprecanda. Quod est discrimen? Pudor homini libero maximam necessitatem affert ad fugiendam turpitudinem. Atq; ego quidem nullam aliam statuo maiorem necessitatem dici posse. Seruus autem necessitatē esse ducit, fugere plagas & cruciatus corporis. quò utinam nobis non redeat res. ac ne quidem dignum est nobis, hanc uocare necessitatē. Quod autem ad labores obeundos, & pecuniā conferendā tardiores estis, tamen si non rectè facitis: tamen excusationē aliquam habetis, ut leuius peccare uideamini. Verū hoc nullam habet excusationē, quòd ea quæ suadentur, non uultis audire: ac ne illud quidem, qua de re deliberare opus sit. non enim soletis audire, priusquā oppressit uos præsens periculū, sicut modò accidit. ac ne ulla quidem de re, ordine & sine tumultu deliberatis: sed quando hostis contra uos mouet, ociosi cessatis: nec contrà quicq; in tempore uos paratis. & si quis uos admonet, malè mulctatis eum. Cum autem nuntiā aliqua clades aut obsidio, tum demum audire & instruere uos incipitis. At multo antè oportuit audire, ac deliberare, cum nolueritis: nunc aut perficere deliberata, cum uos primum audire incipitis. Itaq; propter hanc uestrā cōsuetudinē solī mortaliū cōtrā facitis, q̃ alij homines uniuersi. alij enim ante negotia deliberāt: uos aut, cum res præterijt.

Quod igitur reliquū est, & iam olim considerandū fuit, & tamen nunc quoq; tempestiuū est suscipi, id dicam. Nulla re magis opus est ciuitati, quàm pecunia ad im-

pendentia

Consilium de apparatu.

Diluit obediētiā de difficultate, per uocem grauius, scilicet opponens aliud firmiter argumentum de necessitate et magnitudine periculi: incommo- dum est, tantos sumptus suscipere, sed cogit necessitas et magnitudo periculi. et præfatur grauius, quid de- ceat, uocem dignam magno ui- rō edens, Se mō- ri malle, quàm consulere ut Athenienses deferant ceteros.

Occasio: quia Persa potest con- citari cōtra Phi- lippum.

pendentia negotia. Vtrò autem fortuna nobis obtulit occasiones quasdam rei bene gerendæ: quibus si rectè utemur, fortassis aliquid effici poterit quod sit è republica. Primum enim fidelissimè Persarum socij, & à quibus Rex iudicat se magnis beneficijs affectum esse, oderunt Philippum, et bellum aduersus eum parant. Deinde regius præfectus, qui cum Philippo contra Persas conspirauerat, misso successore, ex prouincia reuocatus est. Quare rex totum negotium libenter cognoscet. Nam ut maxime non audiret nos Philippum accusantes, cum de priuatis iniurijs dicturos esse arbitra retur: tamen audiet de præfecto, tanquam res ad se pertineat, et sua autoritate bellum Philippo inferatur. Itaq; fidem nostris querelis habebit, & legatis nostris dicendi potestatem faciet, quasi conueniat utrisque communem iniuriam ulcisci, cum utroq; læserit: præsertim cum Philippus multo formidabilior Persico regi futurus sit, si prius nos inuaserit. Si enim nos desertos oppresserit, postea intrepide regem bello adoretur. Censeo igitur propter has causas mittendos esse legatos ad Persicum regem, & concordiam deponendam esse, propter quam hæcenus multis cladib. affecti sumus. At qui dixerit aliquis, regem Persarum barbarum esse, & communem omnium hostem, & alia multa. Ego uerò etiam si uideo eum procul in Susis & Ecbatanis sibi metuentem, hostem nostræ ciuitatis dici: tamen cum antea quoq; liberarit urbem nostram extremis malis, idq; nunc etiam facturum se esse polliceatur: si beneficium eius aspernabimur, nulla eius culpa fuerit. Miror autem, aliter sentire quenquam de hoc latrone, qui in media Græcia crescit, & iam nostris portis imminet: hunc ego metuo, quisquis ita iudicat, siquidem ipse non formidat Philippum.

Diluit tergiuersationū causas.

Nam diuites non lebant conferre pecunias, sed uolebant theatralē pecuniam ad bellum transferri.

Sed hæret etiam in urbe nostra aliud malum ualde perniciosum Reipub. & iniustis calumnijs exacerbatur. Vnde fit, ut ij qui nolunt officium suum facere, tergiuersari facile possint. Deinde omnium erratorum causa in hoc confertur, cum aliquid geritur aliter quàm oportuit, de quo etsi non sine timore dico, dicendum est tamen. Spero enim me & pro tenuioribus aduersus diuites æqua dicturum esse, & utilia Reipublicæ, & rursus pro locupletibus aduersus tenuiores, modò & calumnias auferamus è medio de pecunia theatrali, quas nonnulli serunt iniuste: & deponamus hunc timorē, quē nobis ipsi fingimus, non posse sedari has urbanas dissensiones sine aliquo magno malo, cum hoc timore nullum nocentius malum dici possit, aut quod in communi magis labefactet statum ciuitatis. Sic autem cogitate: dicam enim primum de egentibus. Olim urbs habuit redditus tantum C. XXX. talenta, tunc neq; præfecti instruendis classibus, neq; alij qui pecunias conferebant, grauati faciebant officium, cum redditus Reipublicæ essent angustiores. Quare & naues instructæ nauigabant, in tempore pecuniæ conferebantur, & fiebant omnia quæ res postulabat. Itaq; cum fortuna responderet nostræ sedulitati, publici redditus sunt postea ita aucti, ut pro ceterum habuerimus CCCC. talenta: & ciues non modò nullis damnis afficerentur, sed multo magis auferrent ipsi commoda quædam beneficio reipublicæ. Nam diuites omnes ueniunt, ut aliud quod à republica beneficium consequantur: & rectè faciunt. Quia igitur iniuria affecti locupletiores, exprobrant tenuioribus, quod lucra quædam de publico constituta nolint amittere: eoq; prætextu ipsi detrectant facere suum officium: nisi forte tenuioribus inuidemus fortunæ beneficia. Ego uerò tenuiores non accuso. Nam ne quidem in priuatis familijs decet iuuenes adeo ingratos & inhumanos esse aduersus senes, ut dicant se prorsus nihil facturos esse, quia senes non tantundem sustineant laboris quantum ipsi. Daretur enim actio aduersus eos malæ tractationis. Nam parentibus utrumq; munus ultro præstandum est, & quod natura eis debetur, & quod leges tribuunt. Sicut autem unusquisq; priuatim pater est, ita existimandum est, omnes ciues in commune parentes esse totius ciuitatis: nec cōuenire, ut eis beneficia ciuitatis eripiantur. sed si hæc deessent, aliunde prospiciendum esset, ne ulla re necessaria indigentes neglecti uiderentur. Quod si locupletiores ita sentiant, non solum iuste facient, sed etiam suæ utilitati consulent. Neque enim fieri potest, quin ciuium uoluntates alienentur, cum necessarijs rebus spoliantur.

Optima similitudo, et plena humanitatis, de pauperibus. Non ideo diuites detrectant officium, quia pauperes minus præstant. Sicut nec filius debet detrectare laborē, quia pater senex & imbecillis minus laboret.

Econtra tenuiores id abijciant, propter quod diuites iurè stomachantur. Dicam enim iam etiam uera pro diuitibus eodem modo. Nemo hominum, ne dum Atheniensis aliquis,

quis, tam est infelix & crudelis, ut ægrè ferat, si pauperes uideat accipere necessaria. Sed quid offendit diuites? Hoc uidelicet, cum uident alios non solū in publicas pecunias, sed etiā in priuatas inuadere uelle, et oratorē id suadentem, maximā auctoritatem consequi, & securū planeq; immortalē fieri, & uenire ad ciendos tumultus, antea domi suffragijs clām conflatis ac præparatis. Hoc alienat animos diuitum: hæc faciunt, ut uobis diffidant diuites: oportuit enim pari iure ciues inter se uiuere: diuites tutiores suas, & sine metu tenere, & pro patria in commune conferre: tenuiores uerò discrimen nosse inter publica & priuata, ita ut intelligant quæ sint publica, ijsq; moderate fruantur, priuata uerò sciant esse sua cuiusq;. Hac ratione seruari ciuitas, & ex parua fieri maior potest. Et quæ in utraq; parte requiri possunt, hæc ferè sunt: quæ ut ordine ac legitime fiant, emendatione quadam opus est.

Multa uerò & ueteres causæ sunt presentium malorum: quas si audire uolueritis, commemorabo. Defecistis, ciues, ab illo instituto, quod maiores uobis reliquerunt: uidelicet esse superuacaneum putatis, & inutilem sumptum, auctoritate atq; potentia excellere inter ciuitates, & habere exercitum excubantem pro communi salute Græciæ, & opem ferre cæteris qui iniuriā afficiuntur. Beatos uerò ac securos uos esse dicitis, si ociosi concedatis alijs, ut subinde quæ uolunt, intercipient. In hunc uestrum locum & gradum irrupit interim Macedo, qui consecutus est magnam gloriam ac potentiam: & meritò quidem, magna enim gloria est, principatum tenere inter tot gentes: de quo omnibus seculis inter se potentissimæ ciuitates contenderunt. Nam cum Lacedæmonij principatum amisissent, & Thebani bello Phocensi impliciti essent, nos que sederemus ociosi, Philippus inuasit Græciam quasi desertam. Itaq; alij sunt in metu: ipse uerò & socios & exercitus habet, & Græciam in tantum discrimen adduxit, ut difficile sit rebus tam ambiguis inuenire consiliū. Cum autem omnes Græciæ populi in metu sint, nullis tamen plus est periculi quàm uobis, nō solum ob eam causam, quod Philippus præcipue uobis insidias struit: sed multo magis, eo quod uidet nos omnium ignauissimos esse. Neque uerò existimate urbem extra periculum esse, eo quod in foro adhuc rerū omnium copia sit. Erratis enim, si ita ratiocinamini. Nam de foro ipso aut mercatu ita iudicandum erit, non de ea urbe, quam unam obistere sibi Philippus intelligit, conanti Græciam in seruitutem redigere: de hac non est iudicandum ex modo rerum uenaliū, sed ex sociorum fide, & magnitudine apparatus atque exercituum. Hæc spectanda sunt in ciuitate, à quibus nos quidē pessimè instructi sumus. Quod si uerè iudicare uoluerimus, comperietis nullo unquam tempore maiori in periculo Græciam fuisse. Nam antea cum inter sese Græci bellum gererent, Græcia in duas partes diuisa erat, Lacedæmonios & nos: ceteri aut illis aut nobis parebant. Interim rex solus erat, ac pariter inuisus omnibus: & si quos bello superatos receperat in fidem, tantisper ei credebant, donec ceteros pariter adoriebatur. Tunc enim non minus oderant eum ijs quos seruauerat, quàm illi qui semper hostes fuissent. Nunc autē Macedo conciliat sibi omnes præter nos, quorum gratiam nō ambit, nisi nunc melius rem gesserimus. Itaq; ubiq; uariæ præfecturæ constituantur, & singule ciuitates de principatu certant, aliq; ab alijs deficiunt, inuidēt inter se ac diffidunt sibi mutuò. Postea singule relinquuntur sole, Argiui, Thebani, Corinthij, Lacedæmonij, Arcades, nos. Cumq; in tot factiones Græcia distracta sit, si uerum dicere licet, ubiq; tamen frequentius conueniunt homines ad deliberationes de Græciæ statu, quàm apud nos. Nemo enim sic aut amat, aut credit uobis, aut usque adeo metuit, ut uobiscum agendum aliquid putet. Huius rei multe sunt causæ: facile autem hæc mutari possent.

Sed multa sunt errata omnium temporum: quæ ut omittam commemorare singula, unum tantum dicam, ad quod cetera referri possunt omnia. Peto autem, ne mihi succenseatis liberè uera dicenti. Subinde occasiones atq; articulos rerum bene gerendarum uendidistis, ut ocium uobis concederetur: quod ita amatis, ut irasci nō possitis his qui uos perdunt: nonnulli etiā consequuntur honores, sed hæc excutere in præsentia nō est opere precium. Ac postquā iniecta est mentio iniuriarum, quas à Philippo accipimus, statim surgit aliquis, et incipit uos monere, ut caueatis ne per errorē decerni

Proponit oburgationem reliquis dilutionibus. quidā enim proditores uociferabatur, nihil à Philippo periculi esse, quia adhuc nulla esset annonæ & comestuum difficultas.

Infectio prædicatorum.

HH 3 bellum

bellum finatis: & addit, quàm dulcis sit pax, quàm miserum alere exercitus. ait istos uelle diripere fortunas uestras: & alia in hanc sententiam, quæ populus putat esse uerissîma. Atqui nihil opus erat uos hortari ad pacem qui sedetis maximè, cupidi ocij ac tranquillitatis: sed illum oportebat hortari ad pacem, qui bellum infert. quem si persuaferint, non deerit uobis pacis studium. Deinde illa iudicanda sunt acerba, quæ patientia erunt, si nihil uoluerimus conferre: hoc non est miserum, pecunias conferre salutis causa. Præterea illud est miserum, diripi nostras fortunas, si quis prohibeat exercitum ad eas defendendas conducere, non si quis prohibeat deesse utilitati communi. Mihi uerò uehementer molestum est, quod quidam uociferantur, se ægrè ferre direptionem pecuniarum, cum quidem & seruare eas possint: & si quis iniuriam faciat, cohercere. Illud interim non molestè ferunt, quod Philippus uniuersam Græciam diripit: id quod eò facit, ut uos ipsos tandem opprimat. Cur autem nemo istorum Philippum accusauit unquam, quod bellum nobis contra ius inferat: cum quidem manifestis iniurijs nos afficiat, & palam urbes occupet? Interim uerò uociferantur, nos esse belli autores, qui suademus Philippum reprimendum esse, nec proijcienda esse omnia? Quia omnium belli difficultatum (necesse est autem multas incidere difficultates, si bellum fuerit motum) in hos conferre causam student, qui maximè e re uestra consulunt, ut hac ratione deterreant eos à proposito. Vident enim, si uos cõmuni consensu bellum susceperitis ad profligandum Philippum, & uos superiores fore, & se non habituros amplius proditiõis mercedem. Deinde cum uos in subitis illis tumultibus impulerint, ut nos in iudicium uocemur, ipsis accusatoribus, geminum auferunt fructum. Nam & apud uos gratiam ineunt, & magnam opinionem consequuntur, & à Philippo pecuniam reportant. Adhuc auferunt & istud lucrum, ut cum ipsos propter proditiõem plecti oportuerit: nos plectamur, qui uobis optima consulimus. Hac spe, & hoc consilio nos calumniantur, & clamitant, nos belli autores esse. Ego autem hoc satis scio, Philippum occupasse pleraque Atheniensium, priusquam belli mentionem quisquam fecit, & nunc præsidium Cardianis misit. Porro, si nos fateri nolumus, Philippum nobis bellum inferre: stultissimus esset Philippus, si ipse nobis id persuadere conaretur. Cum enim iniuria affectus inficiatur, quid faciat is qui intulit? Sed quid tunc dicemus, cum ueniet oppugnaturus hanc urbem? An tum quoque negabimus eum bellum moliri: sicut negabam eum hostili animo uenisse, cum accederet ad oppugnandum Oreum, & exercitum iam ad portas adduxisset: neque Pheræos oppugnaturum esse prius confessi sunt, quàm muros concutere cœpit. Neque cum Olynthijs bellum fore dicebant, priusquam exercitus ad urbem adductus esset. Proinde si quando urbem nostram ad eundem modum opprimere conabitur, an tunc quoque dicemus belli autores esse eos, qui uos ad eum reprimendum hortabuntur? Non ne reliquum tunc nihil erit, nisi ut seruiamus? nihil enim aliud facere poterimus. Atqui nos plus periculi sustinemus, quàm ceteræ ciuitates. Nam Philippus hanc urbem non tantum in seruitutem redigere, sed funditus delere conatur. Scit enim uos neque uelle, neque scire seruitutem pati: etenim imperare consueuistis. Quare, quodcumque uidet uos per occasionem rebellaturos, & plus sibi negotij facturos, quàm alias gentes omnes: ideo si poterit urbe potiri, non parcat uobis. Sicigitur statuere debetis, tanquam certamen sit de summis & extremis rebus: & proditores qui ei uendunt operam, aperte odisse, ac supplicijs afficere. Nam externos hostes profligare non poteritis, nisi prius sublatiis domesticis hostibus: alioqui fiet, ut in domesticos, uelut in propugnacula impingentes, ferire alios non possitis. Nam alioqui quare uos omni iniuriarum genere uexat (neque enim aliud facere eum, iudicare possum) & cum ceteros beneficijs alliciat, ut eos decipiat, uobis minatur? Veluti Thessalos datis multis muneribus, in hanc seruitutem adduxit. Nec dici potest, quanta simulatione benignitatis deceperit miseros Olynthios, prius data Potideæ, & alijs multis. nunc Thebanos sibi conciliat, dans Bœotiã, & liberans eos longo ac difficili bello. Itaque dum horum singuli uenantur aliquam priuatam utilitatem, partim in eas calamitates inciderunt, quas sciunt omnes. Alij patientur quicquid casus feret. Vos autem quibus damnis affecti sitis, non commemoro. nam in ipsa pace faciendâ decepti, multa amisistis, socios Phocenses, Pylas, Thraciæ oppida, Doriscum, Serrium, regem socium: nunc palam fatetur se Car-

diam

diā nobis ademisse. Quare autem non perinde uos beneficijs sibi adiungit, ut ceteras urbes? Quia tantum in uestra urbe impune licet accepta mercede pro hostibus dicere, etiam cum maximis cladibus affecti estis. At in Olyntho nemo pro Philippo dicere audebat, nisi postquam pollicitus est eis, se daturum agrum Potidææ fruendum. Nec in Thessalia quisquam ausus esset pro Philippo dicere, nisi tyrannis electis populum eo beneficio sibi deuinxisset, ac Pyleam eis reddidisset. Nec Thebani Philippo studuerunt prius quam Bœotiam eis reddidit, & deleuit Phocenses. Verum Athenis licet pro Philippo dicere, postquam non solum eripuit uobis Amphipolin & Cardianorum regionem, sed etiam iam Eubœam munit, & eam tenet tanquam belli arcem aduersus nos, & exercitum ad Byzantium ducit. Achorum qui pro Philippo dicunt, nonnulli ex mendicis subito diuites euaserunt, & ex ignobilibus nobiles: uos contra cum antea essetis nobiles ac potentes, nunc estis abiecti & inopes. Nam urbis diuitias iudico esse socios, fidem, ac beneuolentiam aliorum populorum: quarum rerum uos inopes estis. & quia hæc negligitis, atq; ita labi sinitis, iste interim creuit, ac Græcis & barbaris formidabilis factus est: uos autem deserti, & contempti. Etsi enim in foro rerum uenaliū copia est, tamen ille apparatus, quo maximè oportuit urbem instructam esse, perdidiculus est. Ac uideo non eodem modo oratores sibi & urbi consulere. uos iubent quiescere, etiam si quis uos iniuria afficit: ipsi uerò non possunt quiescere, etiam si nemo eos afficit iniuria. Atqui dic mihi, Aristodeme, sine cōuicio, quis prudēs, cum sciat priuatam uitam securam & ociosam & sine periculo esse, contra uerò eorum qui administrant respublicas, plenam querelarum, & periculorum, & quotidianorum certaminum & ærumnarum, non anteferat huic periculosa priuatam & ociosam uitam? Sed quid de te ipso dixeris? Si enim uerè uoles pro te honestissima dicere, prædicabis te hos labores propter gloriæ cupiditatem perferre. Cum autem tibi ipsi labores omnes exhauriendos, omnia pericula adeunda esse propter gloriam censeas, ualde miror, cur ciuitati consulas, ut suam gloriam per ignauiam perdat ac proiciat. Nam illud dicere non poteris, te oportere inter ciues tuos excellere, ciuitatem autem inter Græcas urbes oportere spretam & contemptam esse. Neq; hoc dicere potes, ciuitati ocium tutum esse, tibi uerò periculosum esse: sed contra se res habet, tibi acceris extrema pericula, cum ingeris te pluribus negocijs quàm ceteri ciues, urbem uerò languescientem ocio nemo non uexaturus est. At magnam tibi gloriam maiores tui reliquerunt, hanc amittere tibi turpe ducis. urbs uerò nullis egregijs factis maiorum clara est: Imò longè aliter se res habet. Patrem habuisti furem, siquidem tibi similis fuit: ciuitas autem uirtute maiorum nostrorum Græcos uniuersos bis in extremis periculis seruauit. Sed quidam nō similiter & ex æquo suas res & ciuitatis negocia administrant. Nam cum ipsi fuerint obscurissimi, & e carcere ad rempublicam accedant: econtra urbem nobilissimam, quæq; hæcenus Græciæ principatum habuit, reddunt omnium postremam & contemptissimam. Etsi autem dicere plura possem, tamen desino. Non enim propter inopiam consilij Respublica aut hoc tempore, aut aliàs deterius habet: sed quia cum rectè consulentes audistis, & magno consensu probastis, sedetis audituri similiter alios, qui corrumpere ac deprauare omnia conantur, cū quidam uobis non sint ignoti. Non enim latet uos, qui nam mercede conducti dicant, ac Philippo faueant, qui contra optimè consulant, sed improbos istos auditis, ut liceat hoc prætextu detrectare auctoritatem recta consulentium, dum eorum consilia accusatis, deridetis, & calumniimini. Hæc liberè dixi summa cum beneuolentia erga uos, quæ iudico esse optima: qua in oratione nemini adulari, neminem lædere aut decipere uolui: qualia fiunt in aliorum orationibus, quæ dicentibus pecuniam afferunt, hostibus autem ciuitatem nostram obnoxiam reddunt. Aut igitur hanc consuetudinem mutare debetis: aut nemo acufandus, nisi uos ipsi, quod Respublica adeo afflictā sit,

Urbium ueræ opes ac munimenta.

Priuatā uita securā.

PHILIP.